Vechiul Testament - relevat prin sonete (3)

Av. Dr. Pașcu BALACI

Timpul lui Cain şi Abel

Naşterea celui de-al doilea fiu al Evei

Al doilea fiu al Evei fu bălai
Şi osebit de frate-său, brunetul,
Care lucra pământul cu hârleţul.
L-au botezat **Abel**, boboc de rai

Şi strălucea ca trandafiru-n mai.
Mergea în fruntea turmei, ca profetul
Şi-o adăpa la-amiază sub brădetul
Sub care el cânta voios din nai.

Şi jertfă au adus ei amândurea:
Roada ogorului muncit de Cain
Iar Abel, miei fătaţi chiar în pădurea

Ce mai sporea cu-afine-al lor tain,
Când mai tăiau ei aprig cu săcurea
Lemne de foc din codrul adânc şi hain.

Domnul primeşte doar jertfa lui Abel. Uciderea acestuia de către Cain

Iar Domnul a privit cu bucurie
Spre mieii-aduşi ca jertfă de Abel
Şi spre Cain nu s-a uitat defel,
Stârnindu-i cea mai cruntă gelozie,

Ce-a tot crescut, mugind, ca o furie,
Din cele ce conduc la un măcel,
Când omul se preface într-un surcel
În mâna sorţii, unde milă nu e.

- *Hai să ieşim la câmp!* a zis proscrisul,
Fratelui său, fericele păstor

Şi l-a lovit în cap, stingându-i visul,

În cel mai groaznic, cunoscut omor.
Cât de departe este Paradisul
Şi cât de-aproape-al iadului decor!

Fuga lui Cain din faţa mâniei lui Dumnezeu

Şi zis-a din înalturi Dumnezeu:
- Unde e scumpul Abel, al tău frate ?
- Nu ştiu, că nu-i pe –aici, o fi departe
Şi nu-s tocmit ca paznic taman eu.

- Ce ai făcut ? Un miros tot mai greu,
De sânge putred, cărnuri alterate
Urcă spre ceruri la a Mea cetate:
Tu l-ai ucis pe cel ce mi-e trofeu!

Şi Cain fugit-a în ţinutul Nod
La răsărit de Eden, ca să nască
Pe Enoh în exil, întâiul plod,

Iar spiţa lui continua să crească:
De la Enoh la Matusalem, tot rod,
Cu Lameh, Noe -n ginta omenească...*

Apud **Mica Biblie,* ediţia a cincea, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti,1990,p.21-22 şi ***Biblia*** lui Bartolomeu Anania, Facerea, Cap.4, Cain şi Abel; urmaşii lor, p. 26. De la Adam la Noe, oamenii au trăit foarte mult, dar s-au îndepărtat tot mai mult de Dumnezeu, cu unele excepţii (ex. Enoh, Facerea, 4: 17) şi Noe. Omul care a trăit ce mai mult a fost Matusalem, care a murit la 969 de ani (Facerea, 5:27) ,iar Noe, nepotul lui Matusalem a trăit 950 de ani. Vârsta înaintată din Vechiul Testament ar putea fi una simbolică sau o aducere aminte că viaţa de dinainte de potop era diferită de cea de după potop. (Biblia ilustrată... p 42)

Naşterea lui Set în locul lui Abel. Stricarea neamului omenesc

Estimp, Adam cu Eva-au zămislit,
În locul celui omorât, pe Set*
Ce l-a născut pe Enos, parapet,
La-a lor cetate ce s-a întărit.

Încetul cu încetul, s-au unit
Urmaşii adamici şi-ai lui Cain proclet
Şi neavând pe-atunci un bun profet
În rele tot mai mult s-au adâncit.

Şi zis-a Domnul, trist peste măsură:
*- Pe omul ce-am făcut, Eu îl voi pierde!**
Dar neamurile prinse-n băutură

Tot în curvii fugeau să se dezmierde,
Afară doar de Noe; a sa gură,
Tot lăuda pe Domn sub pomu-i verde.

* **Set** -Cel acceptat (ebr.)
** Şi s-a căit Dumnezeu că l-a făcut pe om pe pământ şi S-a mâhnit întru inima Sa* (Facerea 6:6)

Timpul lui Noe

Noe, nepotul lui Matusalem este iubit de Dumnezeu

Și zis –a către Noe, Creatorul:
*- Corabie să-ți faci cât poți de mare,**
Să ai la animale de mâncare,
Despărțituri să faci în tot vaporul,

Să urci și vita, leul și cocorul
Și elefantul și-o privighetoare,
Tot felul de-animale răpitoare
Și bivoli, capre, blândele mioare,

Tot ce se mișcă să aduni din vreme,
O parte bărbătească, alta femeiască,
Te vor numi nebun, dar nu te teme ,

Când voi aprinde-a fulgerelor iască
Tu suie-te cu-ai tăi; Oceanul geme
Și tot Pământul o să prăpădească.

*Lungimea corabiei era de 300 de coți,lățimea de 50 de coți și înălțimea de 30 de coți, adică în unități de măsurat moderne: 133,5 m x 22,3 m x 13,4 m , cu o greutate de peste zece mii de tone. Perioada potopului a fost de 371 de zile , după care arca lui Noe s-a oprit pe muntele Ararat (tc. Agri Dagi), cel mai înalt munte din Turcia cu o înălțime de 5.165 m). Povestea potopului este relatată și în texte din Orientul Apropiat (Epopeea lui Ghilgameș(Atlas de istorie biblică, p.16)

Desferecarea jgheaburilor de sus și izvoarelor de jos

Jgheaburi de sus s-au revărsat întruna:
Torentele - au legat pământ de cer,
Că peștii-n sus săreau și-un dromader
Se înecă neștiind unde-i laguna.

Dar asta nu a fost decât arvuna,
Că Domnul cu un chip mai grav, sever,
A tras din calde-adâncuri un mâner
Și s-au deschis izvoare, iar furtuna

Așa-a ținut vreo patruzeci de zile
Și patruzeci de nopți torențiale:
Pustiurile pline de cămile

S-au preschimbat în uriașa vale
Ce tot creștea și înălțimi fragile
Se prăbușeau în ape infernale.

Dumnezeu trimite potopul asupra Pământului

Nicicând n-a fost mai grea planeta-albastră
Ca după-al marii ploi cu ultim strop,
Șesu-,apoi dealul, al munților-nalt snop
S-au înecat ca mâții în colastră.

A fost imensa lacrimă măiastră,
Ce-a șters păcatul lumii c-un prosop,

Când Dumnezeu cel Drept avu un scop,
Să facă o Nouă Casă cu fereastră.

Şi slobozit-a Noe porumbelul,
Ce s-a întors c-o rămurică-n cioc,*
Iar după şapte zile, turturelul,

Fu slobozit să-şi afle –n lume loc.
Nu s-a reîntors, şi Noe jertfi mielul
Părintelui Înalt pentru noroc.

**Arca Noe nostri typus est, et spiritus ales*
Qui pacem populis ramo praetendit olivae.
*(*Arca lui Noe este genul nostru şi spiritul pasărei a întins ramura de măslin a păcii popoarelor din lume) Sfântul Ambroise a pictat in biserica sa arca si a scris aceste cuvinte în biserica sa (Dictionnaire des antiquités chrétiennes, p. 437)

Sfârşitul potopului şi legământul curcubeului

Când debarcară oameni şi-animale
Pe malurile Noii Lumi, îndată
I-a binecuvântat de sus, Supremul Tată.
Din Munţii Ararat , din a lor vale,

Pân´ la-a înalţilor vulcani furnale
A-ntins un curcubeu cu fruntea lată,*
Un Legământ divin, că niciodată
Nu va mai da cu ploi torenţiale,

Vreme de patruzeci de nopţi şi zile
Şi nu va blestema, ca altădată,
Pământul plin de-a răului reptile,

Că omul este slab şi viaţa toată
Are nevoie de-nţelegeri, mile,
Ca orice prunc de la-al său bun tată...

*Povestea marelui potop se încheie cu un legământ încheiat de Dumnezeu cu noua umanitate şi salvată de la pieire prin apariţia unui ***curcubeu***:creaţia este din nou binecuvântată şi reafirmată.Pe Muntele Ararat, Dumnezeu promite să nu mai blesteme pământul pentru faptele omului (Facerea (8:21).În ciuda tonului optimist, dătător de speranţă, răzbate însă şi o tristă recunoaştere a capacităţii omului de a fi rău, după cum se va vede mai departe pe parcursul Vechiului Testament.Familia lui Noe, deşi a fost salvată de la catastrofă, se separă şi apoi se împrăştie prin cei trei fii (8: 21 b) (Biblica, p. 99)

Dezvăluirea goliciunii lui Noe

Iar fiii căpitanului de vas:
Mezinul *Ham*, cu *Sem* şi cu *Iafet*,
Făcură în curând un zaiafet,
Când Noe –n pivniţi beat făcu popas.

În cel mai negru-al vieţii sale ceas,
Prâslea văzu pe Noe gol complet
Şi spuse fraţilor al său secret,
Dar ceilalţi, după un scurt taifas,

I-au pus o haină peste goliciune,
Gândindu-se c-aşa este cuminte
În marea lor înţelepciune

Şi tot mustrând pe *Ham*, cel fără minte
Spunându-i să îşi ceară iertăciune
Tatălui lor, surprins fără veşminte.

Noe îl blestemă pe Ham, dar binecuvintează pe Sem şi Iafet

Cum Noe, neobişnuit cu vinul,
Aflând ce s-a-ntâmplat lângă butoi,
I-a binecuvântat, plângând, doar pe cei doi,
Şi peste Ham vărsă el tot veninul:

-Fii blestemat şi când în saci faci plinul
Şi sufletul să-ţi fie rece sloi,
Picioarele să-ţi fie slabe, moi,
Muierea ta să îţi o ia străinul.

Şi binecuvântaţi să-mi fie pruncii
Sem şi Iafet, iar Domnul să-nmulţească,*
Tot neamul lor din munţi şi-n plaiul luncii,

Iar turmele neîncetat le creasca,
Şi aurul să li se-adune -n uncii,
Şi Domnu-avutul lor să-l tot sporească.

*** Iafet sau Iefet** în limba ebraică are sensul de lărgire, există un joc de cuvinte între **Yèfèt** = Iafet şi **yafte**= a lărgi, astfel încât binecuvântarea lui Noe se referă nu numai la creşterea numărului de urmaşi, ci şi la extinderea neamului fiului său pe noi şi întinse teritorii, apud **Biblia lui Bartolomeu Anania**, cap.9, *Rânduiala nouă pe pământ. Legământul lui Dumnezeu cu Noe. Noe şi fii săi,* p. 31 (n.a.) Fii lui Noe s-au răspândit pe pământ astfel: descendenţii lui Iafet s-au aşezat în nordul Mesopotamiei, cei ai lui Ham au colonizat Canaanul şi Etiopia, iar urmaşii lui Sem s-au stabilit în răsărit (Biblia ilustrată..., p. 44)

Iafet născu pe Gomer şi Magog...

Iafet născu pe *Gomer* şi *Magog*,
Madai, Iavan, Tubal, Terez, Meşec,
Iar *Ham*, pe *Cuş*, trăgând ca la edec,
Şi pe mulţi alţi, strigând ca-n catalog,

Dar nu avem aici vreun epilog,
Că *Sem* născu pe *Elam*, acesta pe *Peleg*
Şi tot aşa, cu Dumnezeu strateg,
Neamul crescu ca paiele în stog.*

Iar oamenii aveau un singur grai
Cu aceleaşi vorbe, să se înţeleagă
Şi-aşa i-a ispitit un dor de rai

C-au stat ei la taifs o zi întreagă

Şi-au hotărât cu toţii ca-n alai,
Să-nalţe cel mai falnic turn care s-atragă.

*Cartea Genezei 10 este cunoscută ca fiind ***tabelul popoarelor***, care au descins din cei trei fii ai lui Noe: Sem, Iam şi Iafet. Numele lor sunt aplicate generic multor popoare, de la *Sem* vine denumirea de *popoare semite*, de la *Ham* vine denumirea *hamiţi*, locuitori ai Africii, în timp ce Iafet a dat naştere popoarelor indo- europene. Dar corelarea este aproximativă, mărturie fiind Elam , un descendent al lui Sem, Elam fiind strămoşul elamiţilor din sudul Iranului a căror limbă nu este nici semitică, nici indo- europeană, ci fiind probabil înrudită cu limbile dravidiene din sudul Indiei. Canaan este desemnat ca descendent al lui Ham, deşi limba canaaneancă este o limbă semitică. Se pare că autorul listei de popoare din Geneza 10 să fi trăit pe perioada când Elamul era condus de babilonienii semiţi, iar Canaanul de egiptenii hamiţi.Nu toate popoarele pot fi identificate cu aceeaşi precizie. Tiras este identificată cu Tracia (nordul Greciei) sau cu etruscii din centrul Italiei. Dar anumite popoare au pătruns pe scena istoriei la o dată foarte exactă. De exemplu, Meşec este Muşku, un trib din Anatolia Turciei menţionat pentru prima oară în 1115 î.Hr. în Analele regelui asirian, Tiglatpileser I. Madai sunt mezii, atestaţi în analele asiriene din anul 838 î.Hr. Deşi multe identificări rămân incerte, se poate utiliza, chiar şi aproximativ, ***tabelul popoarelor*** din Geneza 10 pentru a delimita lumea antică a autorului: de la Iavan (grecii ionieni din Turcia vestică) până la Elam în sud- vestul Iranului şi la Seba (Yemenul modern), aceasta fiind o hartă verbală, a limbilor, dar şi a înregii lumi din Vechiul testament, întrucât foarte puţine evenimente s-au desfăşurat în afara acestui areal esenţial pentru cultura şi devenirea omenirii (Atlas de istorie biblică, p. 18)

Timpul Turnului Babel
Oamenii s-au pus să ridice Turnul Babel*

Şi - ndată triburile fără minte
Prins-au să toarne-argila în cutii,
Şi nu era un clan, ci zeci de mii:
Puneau, izbind, boţul de lut fierbinte

Într-un lăcaş dreptunghiular, cu ţinte,
Cum în pruncia mea, făr' muşterii,
Făceau ai mei văioage-n puzderii
Să-nalţe case, grajduri cu incinte*.

Şi spus-au ei că vor ajunge-n cer,
La Raiul cel dintâi ce li s-a dat,
Cu scripeţi, macarale, chingi de fier,

Să nu mai fie Neamu-mprăştiat,
Ci laolaltă toţi, cu rigă şi mizer
În marele şi omenesc palat.

* În limba babiloniană, termenul Babel însemna ***poarta către cer*** sau ***poarta zeilor***, dar cuvântul Babel înseamnă în limba ebraică şi ***confuzie,*** de la ***balal*** *(a încurca).* Cercetătorii cred că există o legătură între imensele temple etajate numite ***zigurate*** din împărăţia babiloniană şi aspectul Turnului Babel, imaginat de mai mulţi pictori celebri. *Per a contrario*, termenul ebraic pentru *a încurca* sună aproape le fel cu denumirea cetăţii *Babel* .În tradiţia creştină, povestea Turnului Babel este un semn al aroganţei iraţionale a oamenilor. Pentru marele rabin la Marii Britanii, Sir Jonathan Sacks, povestea Turnului Babel este o provocare la adresa umanităţii de a evita „ciocnirea civilizaţiilor", concept al lui Samuel Huntington ce vorbeşte despre o ciocnire inevitabilă între cultura din Orient şi cea din Occident.Rabinul Sacks în cartea sa *Demnitatea diferenţei* arată că e nevoie de o viziune teologică largă în stare să ţină piept diferenţelor culturale şi că Dumnezeu nu a dorit ca limbile, culturile şi religiile lumii să fie uniforme. În acest sens, credem că provocarea pentru omenire este aceea de a învăţa să trăiască, acceptând cu umanism şi înţelegere toate aceste diferenţe.
(***Biblia- o istorie vizuală***, editura Litera, 2010, Bucureşti,p.58)

* În copilărie, prin anii 1965-1968, pe când eram cu bivolii pe imaşul satului Şebiş, în locul numit **La gura uliciorii**, alături de tatăl meu Balaci Moise şi unchiul meu Balaci Miron (poreclit Mironescu) am făcut şi eu văioagă din argilă şi aşterneam cărămizile în rânduri regulate să se usuce şi să se întărească la soare, eu având grijă să le întorc şi pe cealaltă faţă, iar apoi când erau bine uscate le clădeam cu tata şi unchiul în stive, acoperindu-le apoi cu carton bituminat să nu le ude ploaia. Alţi săteni, mai cu dare de mână, îşi permiteau să ardă văioaga cu ajutorul brichetelor de cărbune în stive mari, murluite cu un amestec de lut şi pleavă (n.a.)

Trufia constructorilor Turnului Babel

Mai larg la bază şi-ngustat în sus-
Săgeată-n stare să despice norii-,
Asta făceau zi-noapte muritorii,
Tot învârtind pe ziguratul * fus

Odăi, balcoane, cum pe lume nu-s,
Cu-nalte uşi, geamuri să intre zorii,
S-asculte cântecul privighetorii,
De la stăpân la ultimul supus.

În fruntea tuturor a fost Nimrod :*
De la vânat, trecu la cărămizi:
Să şteargă-n munci păcatul din *Exod*

Şi-a preschimbat războinicii-n omizi
Spre-a toarce o gogoaşă –n lut ca pod
Spre-alt Rai cu cedri, sicomori, molizi.

Zigurat*, cuvânt de origine asiriană ,însemnând *turnul templului* sau *vârful muntelui*, cu referire la clădirile piramidale în trepte ridicate pentru a fi temple ale zeităţilor păgâne(**Biblica, p. 516)

* Lui Cuş i s-a născut **Nimrod**; acesta a ajuns un om puternic pe pământ. Turnul lui Babel este denumit în textele rabinice *casa lui Nimrod*, al cărui nume se traduce *Cel ce ridică oamenii împotriva lui Dumnezeu*. El a fost un vânător puternic înaintea DOMNULUI; de aceea se spune: „Ca Nimrod, vânător puternic înaintea DOMNULUI.“ Primele *centre* ale regatului său au fost: **Babel**, Erec, Akkad şi Calne, în ţara Şinar , Geneza 10:8-10.Este foarte posibil ca modelul Turnului Babel să fi fost inspirat de **zigurate**, acele temple înalte construite în Mesopotamia începând cu milenul al III-lea î.Hr. Ziguratele aveau o bază lată pe care erau construite platforme în pantă, fiecare etaj se reducea ca dimensiune pentru a crea impresia unui munte ridicat de om.Accesul la fiecare etaj se făcea printr-o rampă înclinată sau pe trepte. Etajul cel mai de sus era considerat sălaj al zeilor unde primeau jertfe şi vorbeau cu oamenii (Biblia – o istorie vizuală, p. 56 şi Biblia ilustrată...,p. 4)

Dumnezeu amestecă limbile oamenilor

Şi Domnul pogorî să vadă-enclava
Acelui Turn ce depăşea toţi norii,
Nu îl treceau nici ulii, nici cocorii
Şi muritorii-şi proslăveau isprava,

Tot mestecând cu lut şi apă, pleava.
Trufia le ieşea lor prin toţi porii,
Dar când s-astupe creştetul tumorii,
Domnul încâlci-le limba în gângava

Bolboroseală-n vălmăşag de graiuri,
De nu se-nţelegeau ce să aducă

Să-şi termine proscrisul dintre raiuri...

N-au apucat apoi să-şi mai traducă,
De-atâtea certuri,invective, baiuri :
S-a-mprăştiat mulţimea hăbăucă.*

*În lumea de astăzi se vorbesc 7.148 de limbi cunoscute, marea lor majoritate fiind clasificată în zece-douăzeci de mari familii lingvistice distincte. Încă din antichitate s-au diferenţiat limbile indo-europene-hitita, filisteana, persana veche, greaca , latina), limbile semitice –ebraica, arameica, akkadiana, ugaritica, feniciana, amorita, cananeana, moabita, amonita, araba sudică. Toate limbile indo –europene , de la portugheză la punjabi, de la spaniolă la sanscrită, derivă în ultimă instanţă dintr-o limbă originală denumită ca fiind *protoindo-europeană.* Dar unele limbi, precum basca sau sumeriana nu pot fi raportate la nici o familie de limbi. Limbile de prestigiu ale antichităţii erau aramaica, greaca şi latina (Atlas de istorie biblică, p 19-20)

Trufia dezbină, dar credinţa uneşte

În turnul cel mai ´nalt de pe-acea vreme,
Prin care oamenii voiau în raiuri
Să –şi mute din pământ ale lor baiuri,
Neaşteptând ca Dumnezeu să-i cheme,

A coborât un *duh cu anateme*,
Ce împărţit-a limba lor în graiuri,
De parc-ar fi venit din alte plaiuri,
Zvârlindu-i în lingvistice dileme,

De nu s-au înţeles unul cu altul.
Din contră, de ***Rusalii***, *alt duh: sfânt,*
În chip de limbi de foc, de la Înaltul,

Unit-a credincioşii pe pământ,
Cum litera îmbină-se cu şpaltul
Să ducă-n lume bunul Lui Cuvânt.*

* În contradicţie evidentă cu trufia omenească de pe vremea construirii Turnului Babel când oamenii nu s-au mai putut înţelege între ei, de Rusalii, Sfântul Duh a permis apostolilor să vorbească în toate limbile neamurilor spre a aduce la cunoştinţă tuturor unica Evanghelie a lui Iisus, Fiul lui Dumnezeu (n.a.).

Timpul Patriarhilor (Avraam)

Chemarea lui Avram*

Atunci poruncă dete Domnul lui Avram:
- *Ieşi din Mesopotamia, din Ur, al tău,*
Că punte arunca-ţi voi peste hău,
De părăseşti ţinutul zis Haran,

Plin de idoli ce-aşteaptă doar bairam...
Iar cel predestinat de Dumnezeu,
Pe *Sarra* soaţa, *Lot*, nepot de-al său,
Trezi să îl urmeze spre Canaan.

Acolo a zidit el un jertfelnic
Şi Tatăl lui i-a spus: *Atâtea stele,*
Cât vezi tu noaptea, pe un timp prielnic,

Vor fi urmaşi de-ai tăi şi beizadele.
Şi-Avram îi mulţumi-n genunchi sfielnic,
Neştiind că îl aşteaptă probe grele...

* Avram (în ebraică *tată fericit*), originar din Caldeea Mesopotamiei, străbătută de marile fluvii Tigru şi Eufrat, este o figură deosebit de importantă în Vechiul Testament întrucât iudaismul, creştinismul şi islamul sunt denumite uneori „religii avramice", fiindcă fiecare îl revendică pe Avraam drept fondator. Denumirea de „religii avramice" se foloseşte atunci când se subliniază punctele comune ale religiilor iudaică, creştină şi islamică. Referinţele la Avraam unesc cele trei religii, dar şi îi diferenţiază, având în vedere interpretarea diferită dată personajului Avraam.

De exemplu, ne referim aici la fiii lui Avraam. Ismael, care este foarte important în Islam, este şi fiu binecuvântat al lui Avraam în Biblia evreiască.Cu toate acestea, nu lui îi este dat Pământul Făgăduinţei, ci fratelui său Isaac şi urmaşilor acestuia. După o îndelungată separare, evreii, creştinii şi musulmanii trebuie să găsească cât mai multe puncte comune în marea moştenire religioasă , fără a se respinge diferenţele existente inerente,în menirea de a se găsi un modus vivendi acceptabil. Dumnezeu i-a poruncit lui Avraam să se mute în ţinutul Canaanului din Israel *unde curge lapte şi miere* (***Biblia, o istorie vizuală,*** p 66)

Salvarea nepotului Lot de către oastea lui Avram

Estimp, al său nepot, zis Lot*, prin ţara
Sodomei îşi vedea de-averi şi turme
Şi când duşmanii i-au călcat pe urme
Rob îl făcură şi de toată- ocara

De-a suporta ruşinea şi povara
Celui învins, bun de depus în urne
Sau în ţărână, porcii să îl scurme.
Dar unchiul strâns-a oaste toată vara

Şi-a năvălit pe-ascuns în toiul nopţii,
Luând averi furate, roabe, aur
Zvârlindu-i pe-opresori în cursa morţii,

De-a pus pe el al biruinţei laur,
Melchisedec *, preot ce-aruncă sorţii
Spre cei care slujesc divin tezaur.

*Lot, nepotul lui Avraam este considerat stămoşul moabiţilor şi amoniţilor, el trăind în oraşul Sodoma (aflată probabil în partea de sud a Mării Moarte lângă Gomora) .În cetate au sosit doi străini pe care Lot i-a invitat să-i fie oaspeţi. Înainte de culcare desfrânaţii locuitori din Gomora (sodomiţii) au înconjurat casa lui Lot, cerându-i acestuia pe cei doi străini să-i violeze. Stăpânul casei, Lot, s-a opus cu îndârjire. Cum nepoftiţii nu plecau nicicum, Lot, pentru a le potoli furia, le-a oferit pe cele două fiice ale sale, fecioare. Desfrânaţii însă nu erau interesaţi de fecioare, ci numai de tineri şi au decis să ia cu asalt casa lui Lot . Atunci cei doi oaspeţi străini care erau îngeri, au lovit cu orbire pe atacatori. încât aceştia nemaivăzând uşa, s-au retras în dezordine.

Mai târziu, fiindcă soţii fiicelor lui Lot au refuzat să părăsească Sodoma, fiind ucişi de mânia lui Dumnezeu, nurorile lui Lot , amândouă surori , rămase fără bărbaţi şi temându-se că nu vor mai avea urmaşi, şi-au propus să-l îmbete pe tatăl socru şi s-au culcat cu el. Sora mai mare a născut un fiu căruia i-a pus numele de Moab, din care se trage neamul moabiţilor , iar cea mai mică a născut tot un fiu, căruia i-a pus numele de Ben- Ammi(Amon), din care se trage neamul amoniţilor.

*Melchisedec, un rege al cărui nume însemna „ regele meu este dreptatea”. Acest rege l-a binecuvântat pe Avram şi i-a adus laudă lui Dumnezeu.În tradiţia evreiască, Melchisedec se numără printre drepţii ne-evrei, iar in Epistola către evrei, Iisus este numit drept „preot după rânduiala lui Melchisedec”.

Legământul lui Dumnezeu cu noul Avram

- De-acum vei fi ,tu, tată de popoare
Şi să păziţi voi sfântu-Mi Legământ,
Cât ploaia coborî-voi pe pământ,
Tăierea împrejur la fiecare

Fecior să faci cu grija cea mai mare,
Iar soaţa ta, după al Meu descânt,
Nu-i va mai fi pântecu-un mormânt,
Ci locul unde –mboboceşte floare.

Nu va mai fi cu numele Sarai,
Ci Sarra, fi-va de-astăzi al ei nume,
O pomenire a fostului vost´ rai

Şi vis de-a naşte al oricărei mume.
Aşa şi-a dus bătrânul al lui trai
În Canaan, prin post şi fapte bune.

Dumnezeu schimbă numele lui Avram în Avraam

- Nu te teme, Avrame, Eu sunt scutul tău
Şi-a ta răsplată pe pământ e mare ;
Priveşte noaptea ceru-n depărtare
Cum sar scânteile de pe ilău

Din fierul înroşit de fierăstrău,
Ori câte stele sunt, colburi de sare,
Fire- nisipuri lângă Marea Mare,
Câţi peştişori şi peşti dintr-un halău,

Va fi şi neamul ce îl vei conduce.
*De-acu´ nainte te botez **Avraam***
Şi fi vei tu întâiul mare duce

Peste iudeii-ajunşi în Canaan.
*Tu, **tată de popoare*** , la răscruce,*
Sămânţa ta va creşte an de an.

Avraam* va fi numele tău, căci te voi face **tată a mulţime de neamuri (Facerea,17:5)*

Pedepsirea Gomorei şi salvarea lui Lot

Păcatul fiind cât muntele-n *Gomora*
Şi în *Sodoma*, neagra ei surată,
Dansând bacante-n hora desfrânată,
În cer bătut-a pentru ele ora,

Cum se afundă-n prundul mării-ancora.
- De aflu zece oameni drepţi, Tu, Tată,

Nu o să cruţi cetatea turmentată ?
În van bătu Avraam la porţile multóra...

Doar *Lot* a ospătat pe doi străini
Şi scos a fost de îngeri, înainte
De-a deveni oraşele ruini.

Dar soaţa-i lângă el, nefiind cuminte,
În urmă s-a uitat prin nişte spini
Şi-ncremeni pe loc cu –a ei veşminte.

Bătrâna Sarra * naşte un fiu

La ora proorocită-n an târziu
Bătrânei Sarra înflorindu-i pântec
A auzit într-însul vesel cântec
Şi-i dete Domnul neaşteptatul fiu,

Dând din picioare zgomotos, zglobiu,
Tot murmurând la vorbe ca-n descântec,
Cum fac puiuţii ouăle când spintec
Şi ies miraculos din alb sicriu.

Cine-a mai pomenit pe lumea asta
Oameni bătrâni să nască un copil,
Când tu aştepţi la uşi numai năpasta,

Şi casa îţi devine-ncet azil,
S-auzi cum naşte în minuni nevasta?
Aşa se-ntâmplă când Domnul nu ţi-e ostil!

*Sarra, nume ce înseamnă *femeie de rang înalt*, este prima figură matriarhală importantă în Vechiul Testament. Este descrisă ca fiind foarte frumoasă, dar nu a putut da naştere de fii ori fiice. Îngăduitoare, i-a cerut să conceapă cu tânăra lor slujnică egipteancă Agar un moştenitor care s-a numit **Ismael,** nume care înseamnă *Dumnezeu ascultă* (din care se revendică arabii şi alte naţiuni islamice). Dumnezeu a binecuvântat-o cu darul naşterii, deşi era la o vârstă înaintată, născându-l pe **Isaac,** care înseamnă *el va râde***,** iar Avraam o îngroapă la Macpela (Hebronul de azi), un episod care arată cât de preţuită a fost această femeie. La insistenţele Sarrei, ajunsă şi ea mamă, Avraam alungă pe tânăra slujnică Agar în deşertul Paran. Rămasă făr apă, Agar l-a pus pe fiul ei Ismael la umbra unui tufiş, nefiind în stare să-l privească cum moare de sete. Atunci a apărut un înger ce i-a indicat lui Agar o fântână. Agar a devenit un arcaş iscusit, s-a însurat cu o egipteancă şi a avut 12 copii.Episodul salvării lui Agar şi Ismael apare şi in textele islamice, dar locul nu este in Canaan, ci în Arabia, iar sursa de apa salvatoare arătată de înger este fântâna Zamzam, aflată acum în apropierea marii moschei de la Mecca.Precum Agar şi fiul ei au căutat altădată apa salvatoare, tot aşa, musulmanii din lumea întreagă trebuie să vină la Mecca şi să meargă pe jos de şapte ori înainte şi de şapte ori înapoi între dealurile Al-Safa şi Al-Marwah, între care se găseşte fântâna Zamzam, considerată sursă de apă tămăduitoare. (Ibidem, p.68)

Cumplita încercare a credinţei lui Avraam

Când fiul său, Isaac*, ca un boboc
Ce-a răsărit din scorbura bătrână
Să întărească a tatălui său mână,
Domnul puternic, de pe-un vârf cu foc,

A îndreptat spre -Avraam temutu-i scoc:

-De-l ai pe pruncul tău la îndemână,
Să-l duci în Moria, la o fântână
Şi jertfă Mi-l aduci, ca prada-n cioc!

Ce tare s-a cutremurat moşneagul!,
Dar voia şi-a învins şi-a pus samar
Pe un asin şi a pornit ca magul

Cu-al său copil, ´nnecând al său amar
Şi gata să-mplinească rămăşagul,
Să nu-şi sfârşească zilele-n zadar.

*__Isaac,__ în limba ebraică înseamnă ***el râde***, pentru că sunetul vesel al râsului pruncului mult dorit le înseninase pe neaşteptate căminul bătrâneţii (Biblia ilustrată..., p. 61)

Pregătirea lui Avraam pentru jertfă

Şi pentru jertfă, lemne scorojite
A pus pe spate la Isaac să care,
Suind încet pe-a muntelui cărare
Cu gândurile negre împărţite:

- Dar, tată, unde-s oile sortite
Să ardă pe altarul sacru, mare?
- O să le vezi la stână, în picioare,
Cum ne aşteaptă ca să fie fripte!

Când au ajuns la locul cu pricina
Bătrânul credincios a-nşfăcat fiul,
Ce tot striga că nu-este a lui vina

Şi-i auzea suspinul doar pustiul...
L-a pus pe lemne: mirosea răşina,
Gata să ardă, mistuind tot viul !

Un înger al Domnului opreşte pe Avraam. Jertfirea unui berbec în locul fiului său

Iar când cuţitul l-a-nălţat spre soare
Să spintece pruncuţu-ntins pe spate,
Aude-o voce cum spre el răzbate
De nicăieri, dar plină, tunătoare,

A unui înger, plină de oroare :
-Avraame, lasă-n jos a tale coate,
Că Domnul Dumnezeu acum socoate
Că al tău crez, e-ntâiu-între-odoare !

De dragul Celui ´nalt, nu l-ai cruţat,
Când fost-ai pus la cea mai grea-ncercare
Pe unicul tău fiu ce ţi s-a dat!

Văzu bătrânu-apoi, cu uşurare
Că un berbec în tufe s-a- ncurcat
Şi apoi l-a prins, jertfindu-l pe altare*.

* Episodul sacrificiului este amintit şi în tradiţia islamică. *Eid-al Adha* este un festival religios musulman sărbătorit în aducerea aminte a episodului biblic în care Avraam s-a arătat disponibil a-l sacrifica pe fiul său la cererea lui Dumnezeu, care i-a pus la încercare credinţa. Dar Coranul nu menţionează expres care fiu urma să fie sacrificat.În teologia islamică timpurie au existat controverse în legătură cu fiul destinat sacrificiului.Într-un final, s-a ajuns la concluzia că pruncul sortit a fi adus jertfă să fie Ismael (Ismail, în arabă). Ulterior, tradiţia a stabilit că Avraam şi-ar fi acoperit ochii când se pregătea să-l înjughie pe fiul său şi abia după aceea a văzut că Dumnezeu îl înlocuise pe fiul său cu un animal de sacrificiu. În tradiţia evreiască şi islamică, fiul Ismael (Ismail) este considerat a fi părintele arabilor. În cartea Coranului, Ismael este descris ca fiind un profet care împreună cu Avraam,Isaac şi Iacov, au fost adoratorii lui Allah. Ca şi în cazul lui Isaac, Ismael a primit promisiunea divină că va fi părintele unui mare popor. În prima zi de festival religios Eid –al Adha ce are loc în cea de-a zecea zi a lunii pelerinajului, în moschei se spune o rugăciune specială, iar credincioşilor li se citeşte predica de adio a lui Mohamed. Apoi urmează înjunghierea ritualică a unui animal sortit sacrificiului, sarcină ce revine , de obicei, celui mai în vârstă fiu din familia islamică. (Ibidem, p.72)

Pe muntele ales pentru jertfă se va înălţa Ierusalimul

Pe muntele *Moria*-acolo unde
Avraam a vrut să-l junghie pe-Isaac
Că s-a-ncrezut în Domnul, nu în drac,
Se va-nălţa în timp, cu vreri profunde

Cetatea unde Iisus va pătrunde
Să se jertfească, să ne dea bun Leac,
De moarte, să scăpăm acum şi-n veac
Şi de singurătăţile imunde.

Yerushalayim, zis Ierusalimul,
Altarul uriaş al altui Fiu
Ce ne-a-nvăţat iubirea şi sublimul,

Iar după ce-a postit într-un pustiu
Vieţilor goale le-a făcut preaplinul
Şi Neamurile –n lume, toate-L ştiu.

Timpul patriarhilor (Isaac)
Isav şi Iacov

Rebecca * fost-a soaţa lui Isaac:
Întâiul lor născut * a fost *Isav,*
Cu roşu păr pe trup, deloc suav,
Al doilea, *Iacov*. Dusă de un drac,

Se hotârî să-i vină-ndat de hac
Bărbatului consort bătrân, firav,
Şi profitând că-i orb, slăbit, bolnav
I-a spus fiului ei mic s-aducă-un sac:

- Du-te la turmă, Iacove, doi iezi,
Adu degrabă să îi fac mâncare,
Dar pe-ale tale braţe goale, vezi,

Pui piei de căpriori în graba mare

Să pari că tu eşti primu-ntre erezi
Şi -mbracă o cămaşă de câmp, tare.

*Rebecca este alături de Sarra, Lia şi Rahila (Rahela), una dintre figurile matriarhale de seamă ale Vechiului Testament . Rebecca avea slăbiciune pentru fiul ei mai mic Iacov, dar se ştie că binecuvântarea o primea primul născut. Rebecca unelteşte împotriva tradiţiei şi reuşeşte să i se aducă binecuvântarea celui de-al doilea fiu, ales de ea.

*Întâiul născut la vechii evrei şi la alte popoare de bucura de dreptul de a-i urma în toate tatălui său. Dreptul de întâi născut ne este cunoscut din paginile Sfintei Scripturi, de unde aflăm că, încă din perioada timpurie a istoriei biblice, primul născut de parte bărbătească (femeile nu pot să aibă drept de întâi născut) al unei familii de iudei era închinat lui Dumnezeu. De asemenea, acesta beneficia de privilegii speciale, atât de ordin legal, cât şi spiritual: i se conferea autoritate asupra fraţilor săi (Fac. 4-7; 27:29, 37, 49;3:2), primea binecuvântarea specială din partea tatălui (Fac. 27:4), precum şi o parte dubla din moştenirea familiei (Deut 21:17). Intâiul născut moştenea şi poziţia tatălui după moartea acestuia, aceea de conducător politic sau religios. Tot el se substituia autorităţii tatălui său în cazuri speciale, când acesta era absent sau grav bolnav. (n.a.)

Isav îşi vinde dreptul de prim născut pentru un blid de linte

Venind din câmp, zdrobit de osteneală,
Isav cerut-a fratelui mâncare;
-Îţi dau, dar dreptul tău de fiu mai mare,
Vinde-mi, nu-ţi foloseşte, nu-i de fală!

- Dă-mi să mânânc, că nu-i el de scofală,
Şi lasă-mă să dorm, ferit de soare,
Văd blidul cel de linte ameţitoare
Vreau să mă satur, pune-mi tot din oală!

Slăbind vederea lui Isaac cu totul,
´Nainte de-a muri, sătul de zile,
Ceru să deie mila lui şi votul

La prim născutul primei lui idile
Şi fiind atât de important, el, potul,
I-au dat mâncare şi-au aprins feştile.

Smulgerea prin fraudă a binecuvântării părinteşti

Aşa au uneltit mama şi fiul
Să-nşele pe bătrânu-n suferinţă,
Lipsit de văz, auz şi de voinţă,
Şi pregătindu-i necinstiţi pustiul,

Acolo unde-i moartea şi nu viul.
Mâncare-aleasă, dup-a lui dorinţă
I-au pus în faţă fără socotinţă,
Iar ca desert au despicat rodíul.

Zis-a Iacov, minţind, spre tatăl său:
- *Eu sunt Isav, întâiul tău născut,*
Dă-mi binecuvântarea ca pe-un său

Dintr-o grăsime a jertfei şi-un sărut.
El, pipăindu-l, negândind la rău,
L-a avansat ca şeful pe recrut *.

* Binecuvântarea este puterea vindecătoare a lui Dumnezeu , un exemplu fiind binecuvântarea preoţească a lui Aaron (Numerii, 6, 24-26) folosiţi în iudaism şi creştinism: *Să te binecuvânteze Domnul şi să te păzească ! Să caute Domnul asupra ta cu faţa veselă şi să te miluiască ! Să-şi întoarcă faţa căre tine şi să-ţi dăruiască pace !* (Biblia, o istorie vizuală, p. 79)

Fuga lui Iacov de dinaintea răzbunării fratelui său mai mare Isav...

- Am să-l omor de-l prind pe al meu frate,
Că m-a vândut pentru un blid de linte!,
A spumegat Isav cu jurăminte,
Cuţit la brâu şi ghioagă grea pe spate.

Lui Iacov, mama sa , cu frica-n spate
Şi dragoste ascunsă de părinte,
I-a spus să fugă şi să-şi ia merinde
Spre a Mesopotamiei cetate.

Şi l-a binecuvântat şi tatăl său:
- Să fie de acolo-a ta muiere,
Să-ţi înmulţească neamul Dumnezeu,

Doar să nu uiţi de-a împrejur tăiere
Şi nu răspunde răului cu rău,
*Imploră Celui ´Nalt repatriere *.*

*În Biblie, descendenţii lui Isav poreclit „cel roşu” (**Edom**), sunt **edomiţii** din ţinutul Edomului, în partea de sud a Israelului. Edomiţii aveau mereu conflicte militare cu israeliţii. În tradiţia evreiască, de mai târziu, fraternitatea dintre Isav şi Iacov a devenit un model pentru relaţia dintre evrei şi creştini, relaţie în care Isav îi reprezenta pe creştini, iar Iacov, pe evrei (Ibidem, p.84)

Călătoria slugii Eliazar în Mesopotamia

Să caute fecioară l-al său fiu
Avraam puse pe sluga - Eliazar
Să-ncarce al cămilelor samar
Cu aur şi argint şi prin pustiu

Să se întoarcă-n Ur, unde îl ştiu
A sale neamuri * sfinte şi cu har.
- Să nu mai vin pe-aici şi în zadar,
Fă-ţi, Doamne, milă, ca să am ce scriu,

Iar fata ce-mi va adăpa cămila
Şi mă va îmbia la ea acasă,
Fă, Doamne, asupra ei să cadă mila

De-a fi stăpâna mea în cort, la masă
Şi ei ca să-i aduc când vrea feştila,
Şi lui Isaac să-i fie de mireasă!

*Căsătoria în interiorul aceluiaşi trib sau clan (endogamia) din motive religioase, etnice sau sociale era un lucru obişnuit în lumea antică.Avram trimite pe sluga sa Eliazar la neamul lui Laban care avea aceeaşi credinţă cu Avram, nevrând să-şi ia noră dintre neamurile străine care îl înconjurau în Canaan. Canaaniţii au fost descendenţii lui Canaan, al cărui tată, Ham, îl înfuriase pe tatăl lui, pe Noe, iar acesta l-a blestemat pe Ham pentru că i-a văzut goliciunea.Laban era nepotul lui Nahor, fratele lui Avram. Spre deosebire de preacinstitul Avram , Laban era un oportunist şi un profitor,nedându-i pe fata promisă Rebecca lui Isaac, decât după14 ani de robotă la moşia lui.La fiicele lui, Lia şi Rahela nu le-a lăsat nimic din ce plătise Iacov pentru ele după ani de munca, astfel încât Rahela îşi duce cu ea idolii familiei (Facerea, 9:20-27, 31: 14-19))(n.a.)

Timpul patriarhilor (Iacov)
Alegerea Rahelei

Şi vrut-a Domnul ca o preafrumoasă,
Zisă *Rahela,* să îi dea să bea
Şi turma de cămile-i adăpa,
Vorbind cu voce dulce, drăgostoasă.

Zis-a Laban, tatăl, cu vocea-i groasă:
- Pe aici la noi aşa e datina
Să se –nfrâneze-n vreme patima,
Să cuceresti pe drept a ta mireasă,

Să robotesti la socrul tău din greu
Doar şapte ani, ca nunta, şapte zile
Să ţină , după ce la-arhiereu

Jurat-ai s-o cinstesti după právile;
S-aveţi un mare,singur Dumnezeu,
Feciori ca să vă nască şi copile...

Truda lui Iacov pentru a o dobândi pe Rahela

Trudit-a Iacov la măslinărie
Scotea şi apă din fântâni la oi,
Cosea în zori pe rouă orz, trifoi,
Săpa-n costişă la livezi şi vie,

Avea în grijă marea herghelie,
Din târguri, doar seminţe mari, de soi
Le aducea cu-albine bune-n roi,
Sporind alesei sale bogăţie.

Când a sfârşit corvoada, toată casa
A pregătit un glorios festin,
Dar noaptea, socrul, a schimbat mireasa,

Cu fata lui mai mare, că bând vin,
Iacov nu a văzut cum cade-n plasa,
Acestui fel de geambaş de vagin.

Revolta lui Iacov în faţa lui Laban

A doua zi de dis- de - dimineaţă,
Plin de mânie Iacov spre Laban

A năvălit precum un uragan:
-M-ai înșelat, precum la o piață,

Mireasă nu mi-ai dat, ci o paiață,
Văd că trudit-am șapte ani în van,
N-am pe Rahela, nu mi-ai dat un ban,
Îmi vine să-mi sfârșesc a mea viață!

- Am spus că-ți dau o fată, nu anume,
Chiar pe Rahela, eu ți-am dat pe Lia,
Că-i fata mea mai mare, îmi poartă nume,

Și - aici cunoaște-se pe toată glia,
Că nu e bine în această lume,
Să-și pună fata mică prima pirostria!

Iacov continuă să trudească încă șapte ani la socrul său Laban pentru a o dobândi pe Rahela

Să construiască –o mare națiune
Isac munci din greu iar șapte ani,
Îmbogățind pe socrul său Laban
Ce l-a-nșelat în marea-i misiune.

Lia-i părea lui Isac urâciune,
Dar Domnul i-a născut ei băietani:
Ruben,Simeon, Levi, Iuda, Dan,
Iar Rahela plângea în sterpiciune.

După mulți ani de crudă așteptare
Și rugăciuni fierbinți la Dumnezeu,
Rodi și-a doua soață pruncul * care,

Va duce-n lume neamu-ales, iudeu.
Căci, Cel de Sus vede, la fiecare,
În inimi, binecuvântând mereu.

* Este vorba de ***Iosif,*** cel de-al unsprezecelea fiu al lui Iacov și al cărui nume înseamnă ***El adaugă***. Fii lui Iacov au fost: **Ruben** (Vezi, un fiu), **Simeon** (Cel care aude), **Levi** (Lipit),**Iuda** (Laudă), copii făcuți cu Lia, apoi: **Dan** (El a făcut dreptate) și **Neftali** (Lupta mea), făcuți cu sclava Rahelei (Bilha), apoi **Gad** (Noroc) și **Așer** (Răsplată), al cincilea fiu cu Lia, **Zabulon**(Onorat), al șaselea fiu cu Lia, ***Iosif*** (***El adaugă),*** primul fiu cu Rahela și **Veniamin** (Fiul mâinii mele drepte), al doilea fiu cu Rahela (Biblia ilustrată..., p. 74). Cei 12 fii ai lui Iacov au întemeiat cele 12 triburi ale lui Israel care se vor stabili în Canaan, Pământul Făgăduinței, *locul unde curge lapte și miere*.

Vedenia minunată a scării lui Iacov

În drumu-i său Iacov, prea obosit,
Capul și-a pus pe-o piatră, să-l ia somnul,
Și vede-n vârful unei scări pe Domnul,
Cu îngeri și în jos și-n sus, la nesfârșit.

Și astfel Tatăl cel Ceresc l-a agrăit
Pe când zăcea dormind sleit în slomnul*
Acelei văi, făcând mai viu nesomnul,
Acelui fiu de maica sa iubit:

- Binecuvânta-se-vor în tine
Şi-n neamul tău ca stelele pe cer,
Popoarele, din jurul tău, străine,

Şi cortul tău, precum un viu lăicer,
Va fi pelerinaj pentru creştine
Alaiuri ce-or mări al tău mister.

*Slomnul- adică surpătură, loc surpat (n.a.).

Sfinţirei pietrei *Betel**

Când s-a trezit, el a turnat pe piatra
Ce-i fuse căpătâi, ulei sfinţit
Şi **Betel** locu-acela l-a numit:
Casă lui Dumnezeu să-i fie vatra.

Apoi slujit-a unchiului Laban*
Cu-atât de neostoită hărnicie,
Încât, după vreo douăzeci de ani,
Pe fata lui cea mică, de soţie

I-a dat-o, cu averi şi mulţi juncani.
Ai lui Rafila, întru bucurie,
Născut-a unsprezece dolofani,

Cum profeţit-a Domnul în pustie,
Când el dormea-ntristat pe-un bolovan
Şi-n capu-i se năştea o- Împărăţie .

* Iacov a schimbat numele locului unde a adormit din Luz în ***Betel*** care se traduce prin ***Casa lui Dumnezeu***. Visul îi dezvăluise legătura dintre Dumnezeul din ceruri şi oamenii de pe Pământ.

*Laban este fratele Rebecăi şi unchiul lui Iacov. După şapte ani de slugărit, din partea nepotului Iacov, unchiul promite pe fiica sa Rahila de soţie. Dar în noaptea nunţii, unchiul recurge la un vicleşug: o înlocuieşte pe frumoasa Rahila cu sora sa mai mare, pe nume Lia. Această înşelătorie s-a justficat oarecum prin aceea că o soră mai mică nu se putea mărita înaintea celei mai mari. După încă şapte ani de slugărit la unchiul său, Iacov a dobandit-o, în sfârşit, de soţie pe fiica cea mică, pe Rahila. Iacov a plecat cu cele două soţii ale sale spre Canaan pe ascuns , întrucât el s-a îmbogăţit foarte mult şi din această cauză relaţiile dintre unchi şi nepot s-au înrăutăţit.

Repatrierea credinciosului Iacov şi lupta sa cu îngerul

Domnul i-a zis: *Desparte-te îndată*
De fluviile Tigru şi-Eufrat
Şi du-te la pământul ce ţi-am dat !
Iar Iacov, credinciosul, cu-a sa ceată

De prunci, neveste*, turmă copitată
De animale, după recoltat
A şi pornit cu slugi la scăpătat
Spre ţara lui atât de-ndepărtată.

La primul lui popas, un straniu om
Luptă cu Iacov până-n răsărit,
N-a fost el uriaş, dar nici un gnom,

Și nici unul din doi n-a biruit
Și-a zis acela: *Fii măreț și domn*
Și lasă-mă să plec că-s obosit!

* Cele două soții, Lia și sora ei cea mai mică, Rahila (Rahela).

Preschimbarea numelui din Iacov în Israel

- *Ba nu te las nicicum, până nu-mi spui*
*O binecuvântare , cât de scurtă**
Și te invit în cort să guști din turtă
Și-n cinstea ta voi arde-ntr-un cățui

Tămâie, mirodenii, nard gălbui.
Necunoscutu-i zise: *´N-a ta iurtă,*
Nu intru ca să satur a mea burtă;
Dar bine te-ai luptat, poți da oricui,

Din îndemânarea ta. Cum te numești?
- *Eu ? Iacov sunt și soața mi-e Rahila.*
- *De astăzi înainte ai să crești,*

Cu-altfel de nume: ***Israel**** *din mila*
Celui Înalt și o să cucerești
Întreaga țară-a lui Goliath, namila!

* Pasaj devenit celebru prin aura de mister și de implicatii teologice, literare si picturale (lupta cu îngerul). In literatura patristică, (Origene, Fericitul Ieronim, Sf. Ioan Hrisostomul), lupta lui Iacov cu Dumnezeu este simbolul luptei duhovnicești și al puterii rugăciunii stăruitoare, în sensul că Dumnezeu acceptă bucuros să fie *constrâns* de stăruința și lupta bună a omului care vrea să facă din Domnul un prizonier, așa cum Iacov l-a *silit* să-i dea binecuvântarea. Să nu uităm că *Împărăția cerurilor se ia prin asalt, iar cei ce dau asaltul o cuceresc* (Matei, 11,12). Iar în poezia religioasă acest episod este reflectat de Vasile Voiculescu: *Oho, te-am prins, Doamne, nu mai scapi/ Te țin prizonier... / Bine, zâmbi El, ține-mă o clipă/ Ah, gemui, pier.../ O clipă inima mi se făcuse cer* (Prizonierul), apud **Biblia** lui Bartolomeu Anania, p 58.)

* **Israel,** cuvânt cu multe semnificații: de la *cel ce se luptă cu Dumnezeu* la *Dumnezeu cel puternic.* Iacov devenit Israel a fost părintele a 12 fii, genitorii celor 12 triburi ale iudeilor. Iacov a murit în Egipt, dar a fost înmormântat la Macpela, Hebronul de azi.

Timpul patriarhilor (Iosif)

Iosif, cel mai iubit copil al bătrâneții

Cel mai iubit copil e-al bătrâneții*
Unui bărbat. E semn că mai dă viață,
Când foarfeca se apropie de ață
Și are încă vâna tinereții,

Chiar dacă-n râs îl iau pizmătăreții.
Așa se întâmplă-ntr-o dimineață,
În al lui Isaac mare fortăreață,
Când el alese dintre toți băieții,

Celui mai mic să-i coase haină lungă
Stârnind invidii fraților mai mari:
Au început cu ochii să-l împungă,

Pe *Iosif,* visătoru-ntre avari,
Când clopotele-au prins să bată-n dungă
S-au dus în câmp cu capre şi măgari.

*Iacov a avut două soţii pe Lia şi pe Rahila, dar a avut copii şi de la slujnicele lor. De la prima soţie Lia a avut şapte copii. Dar Lia i-a dat şi pe roaba ei Zilpa cu care Iacov a mai avut doi copii. Rahila, cea de-a doua soţie, la plecarea de la taăl ei Laban fără a-şi lua adio, a luat cu ea statuia ce reprezenta zeitatea casei.Laban i-a ajuns din urmă pe Iacov, Lia şi Rahila şi s-a certat cu Iacov pentru idolul dispărut. Iacov a spus că persoana care a luat statueta va muri. S-a trecut la percheziţie în toată tabăra, dar nu s-a găsit. Rahila ascunsese statueta sub şaua ei , dar nu a descălecat pentru a fi controlată şaua, pretextând că avea necazul obişnuit al femeilor (menstruaţie) şi nu a coborât de pe cămila ei. Rahila, fata cea mică a lui Laban şi pentru care Iacov a mai slugărit încă şapte ani la tatăl ei, nu putea să rămână însărcinată, de aceea i-a spus soţului ei Iacov să aibă copii cu roaba ei Bilha. În cele din urmă, Rahila l-a născut la bătrâneţe pe fiul lor cel mai iubit, pe **Iosif.** Apoi , Rahila, la naşterea celui de-al doilea fiu şi-a dat seama că ea o să moară şi de aceea l-a botezat *Ben-Oni* (*fiul durerii mele*), pe care l-a născut la Efrata (Bethleem), dar Iacov i-a schimbat numele în *Veniamin* (*fiu al mâinii mele drepte*) Lia şi Rahila sunt două figuri importante ale matriarhatului biblic. Fiii Liei au fost Ruben, Simeon, Levi, Iuda, Isahar şi Zabulon,precum şi o fiică pe nume Dina.

Fiii roabei ei Zilpa au fost Gad şi Aser. Roaba Rahilei, pe nume Bilha a avut pe Dan şi pe Neftali. Conform Bibliei, cele 12 triburi ale lui Israel îşi trag originea din cei 12 copii ai lui Iacov. Iosif a fost fiul cel mai iubit de către Iacov, fapt ce i-a atras ura fraţilor săi.

Vânzarea fratelui mai mic, Iosif, de către fraţii săi invidioşi

Când fratele mai mic, Iosif, cu prânzul
Sosi, l-au dezbrăcat de haina-i nouă,
Legându-i mâini la spate, amândouă,
Văzând pricini de poticnire-ntr-însul.

Şi l-au vândut , precum ar vinde mânzul:
Pe douăzeci de-arginţi-n monedă nouă
Şi înmuind în sânge şi în rouă
Cu inimi otrăvite, precum spânzul,

Surtucul, arătat-au lui Isaac,
Că e mânjit şi rupt: *L-a prins o fiară*
Ce l-a mâncat aproape de un lac,

Pe fiul tău cel mic , ucis de gheară...
A plâns bătrânul, s-a-nvelit în sac
Ca să-şi jelească soarta cea amară. *

*Iacov a avut 12 fii, dar fiul său favorit a fost Iosif, fiul născut la bătrâneţe şi l-a înzestrat cu o robă bogat ornamentată, fapt ce i-a înfuriat pe fraţii săi. aceeaIosif a visat că snopii de pe câmp ai fraţilor lui se închinau snopului său şi că soarele, luna şi 11 stele se înclinau în faţa lui, lucru ce i-a înfuriat , nu numai pe fraţii lui, ci şi chiar pe tatăl său. De aceea,turbaţi de gelozie, s-au gândit să-l omoare, dar revenind la sentimente mai bune, l-au vândut unor negustori madianiţi.

Vânzarea lui Iosif către negustorii ismaeliţi* şi de către aceştia lui Putifar

Iar negustorii-ismaeliţi, să-şi scoată arginţii
Vândut-au la o ţărmure de Nil
Pe acest nevinovat şi sfânt copil,
De care nu ştiau nimic părinţii,

Iar aurul cercatu-l-au cu dinţii
Şi-au spus lui Putifar că e util,
Puiul iudeu, că-i drept şi nu-i ostil
Şi l-au convins cu arta stăruinţii.

Şi dup-o vreme, Iosif, toată stima
A câştigat-o-n ochi de comandant
La curtea faraonică, dar ştima,*

Se arătă cu chipul ei perdant
Să făptuiască a curviei crima
Chiar pe divanul casei cel înalt.

*Ismaeliţii sunt descendenţii lui Ismael, un fiu al lui Avraam făcut cu Agar, slujnica Sarei, soţia lui Avraam. Deşi Sarra a insistat să fie alungaţi în pustiu, Dumnezeu a cruţat pe Agar şi pe fiul ei Ismael, promiţându-i lui Ismael că va fi tatăl a l2 seminţii. Ismael a fost inclus între cei tăiaţi împrejur, arătându-se astfel că, deşi nu făceau parte din comunitatea legământului, el şi descendenţii săi aveau să fie binecuvântaţi de către Dumnezeu. Unele popoare arabe îşi revendică genealogia până la descendenţi lui Avraam prin Ismael, iar piatra sacră *Ka´aba* de la Mecca, cel mai sfânt loc pentru musulmani este considerată ca fiind construită de către Avraam şi fiul său Ismael(Biblia ilustrată, p. 55)

***Ştimă-** un personaj din mitologia populară, imaginat, de obicei, ca o femeie frumoasă (şi bună), care protejează apele, pădurile, comorile etc. **2.** (Reg; în superstiţii; d. animale; îe) **A avea ştimă**, a **fi stăpânit de un duh necurat**. (apud Dex)

Dreptul Iosif refuză avansurile soţiei lui Putifar şi răzbunarea acesteia

Adulmecând, a lui Putifar rea soaţă,
Dar preafrumoasă, cum nu mai e alta,
Se tot gândea cum să-ndulcească unealta,
Uitându-se la Iosif ca o hoaţă.

Apoi, cu o privire îndrăzneaţă,
Când el cioplea un lemn de preţ cu dalta,
Se duse peste el, stăpâna, înalta
Şi, prefăcându-se că leşină, în braţă,

Ea a căzut ca floarea cea cosită.
Iosif smucitu-s-a, lăsând cămaşa
În degetele-i pline de ispită:

Atunci, ea furioasă foc, abraşa,
A prins să strige: *Vai, sunt siluită* !*
Şi-a auzit-o mai întâi nănaşa.

* ***Coranul*** îl menţionează pe Iosif (*Iusuf* în limba arabă) în Surata 12, povestea fiind oarecum similară cu cea din Vechiul Testament. În Coranul musulmanilor se arată că soţia lui Putifar avea nişte prietene în vizită, iar când Iosif a intrat în încăpere, musafirele au fost atât de vrăjite de frumuseţea tânărului iudeu, încât au uitat că au nişte cuţite în mâini şi s-au tăiat din greşeală. Şi Coranul menţionează încercările soţiei demnitarului Putifar de a-l seduce pe Iosif, dar apoi ea s-a înfăţişat faraonului şi a spus că l-a acuzat pe nedrept.

Aruncarea lui Iosif în temniţă unde tâlcuieşte visurile condamnaţilor

Minciuna muierească a prins roadă,
Că Putifar, învins de viclenie,

A aruncat pe Iosif, cu mânie
În temniţă, crezând-o pe năroadă

Şi ca să isprăvească lunga sfadă.
Cu voia Lui, în neagra puşcărie,
Când priciul se preschimbă-n nasălie,
A tâlcuit la vise: o grămadă!

Estimp, pe cel mai mare-al lumii tron
Stăpânul piramidei pân´ la cer,
Acela ce îşi spune Faraon,

Avu un vis cu vaci, straniu mister:
Cum cele slabe ca un vârf de con
Mâncau pe cele grase pe lăicer.

Putifar îşi aduce aminte de robul său Iosif...

Continuă al regelui coşmar
Cu şapte spice pline şi frumoase,
Care pe valea Nilului sunt roase
De alte şapte slabe ca-un ogar

Chemă stăpânu-ndată pe pitar
Şi pe paharnic, magi cu cărţi soioase
Să-i descifreze visele ceţoase;
S-au străduit, dar totul fu-n zadar.

Atunci adusu-şi-a aminte omul
Ce l-a zvârlit pe Iosif la răcoare,
Că robul lui, străluminat de Domnul

A tâlcuit cu har în închisoare
Mai multe vise, potolind nesomnul
Atâtor condamnaţi, lipsiţi de soare.

Înfăţişarea lui Iosif în faţa Faraonului ...

Atunci trimis-a Faraon de-ndată
Să-l cheme-n capitală pe iudeu,
L-au tuns, spălat, ca pe un cicisbeu*
Şi noua-i haină fost-a parfumată.

- Stăteam pe malul Nilului; deodată
Ieşit-au dintre valuri în marş greu
Şapte vaci grase: amfore cu seu,
Iar după ele, şapte slabe-n ceată

Şi s-au luptat. Spre marea mea mirare,
Apoi cuprins de spaimă, eu văzui
Cum costelivele, schimbate-n fiare,

Le-au înghiţit ca şarpele pe pui.

Şi tot aşa: frumoase spice-n soare
Fost-au mâncate de-altele.Ce-mi spui ?

* **Cicisbeu,** curtezan al unei doamne; cavaler care servea o doamnă (din it. *cicisbeo*), (apud Dex).

Tălmăcirea visului faraonului*

- Şapte vaci grase-s toţi atâţia ani,
Cât cele şapte spice preafrumoase,
Când Nilul revărsat va da prinoase,
Cum nici n-au mai văzut ai tăi ţărani.

-Fii binecuvântat, tălmaci! Câţi bani
Vrei ca să-ţi dau la ştirile voioase ?
Te-nfăţişez la roabe arătoase !
-Nu te grăbi, mărite suveran,

Că spicele şi slabe vaci pe os
*Sunt şapte ani de foamete şi jale,**
Te sfătuiesc, adună-al tău prisos,

Pe şapte ani în pivniţele tale,
Să saturi toţi supuşii cei de jos
În şapte ani pe-a fluviului vale.

* În **Biblie**, visele sunt o cale de comunicare cu Dumnezeu, cum este, de exemplu, visul lui Iacov despre scara care urcă la cer sau visul lui Laban în care Dumnezeu îi cere acestuia să fie prietenos cu Iacov. Visele, de obicei, pot ilustra evenimente viitoare , cum este visul faraonului cu vacile grase şi slabe.
*O inscripţie de pe o stelă a foametei descoperită pe insula Sehel de pe fluviul Nil ne dă detalii despre perioada de foamete de şapte ani de secetă devastatoare care a cuprins Egiptul pe timpul domniei faraonului Djoser din dinastia a III-a (cca. 2686-2613 î.Hr.), Biblia ilustrată..., p. 41)

Înălţarea lui Iosif în funcţia de mare demnitar al Egiptului

- De vreme ce-al tău Domn mi-a lămurit
Prin vorbe înţelepte-a mele visuri,
Te fac stăpân pe-a mele paradisuri
Şi acest inel-pecete-i hărăzit.

S-aduni strânsura Nilului iubit
Şi toată-o socoteşti în stricte-nscrisuri,
Să-mi spui pe faţă, fără ocolişuri,
De dai de greutăţi, tu, rob cinstit.

Şi-a adunat grâu, cât nisipul mării
Iosif cel credincios şi înţelept,
Milos era cu orbii, cerşetorii,

Iar soaţa lui* îi puse-n dar pe piept,
Doi fii frumoşi şi albi ca faţa sării
Manase şi *Efraim* cel înţelept.

* Soţia lui Iosif a fost egipteanca Asineta, fiica unui mare preot. Numele fiilor lui Iosif redau viaţa şi destinul său exemplar. Manase înseamnă *m-a învrednicit Dumnezeu să uit toate necazurile,* iar Efraim înseamnă *Dumnezeu m-a făcut roditor în pământul suferinţei mele.* Auzind că tatăl său este bolnav, Iosif şi-a dus fiii la tatăl său Iacov pentru a-i binecuvânta. Iacov l-a binecuvântat pe Efraim cu mâna dreaptă, deci să aibă mai multe, deşi era al doilea fiu născut, iar pe Manase cu mâna stângă, să aibă mai puţine, deşi

era primul născut, drept pentru care Iosif s-a supărat, dar Iacov i-a spus că din Efraim o să iasă un mare popor.

Despre măreţia vechiului Egipt

După cum trupul îl însufleţeşte
Şi mântuie *credinţa* viaţa noastră,
Aşa şi Nilul, cu vâltoarea albastră
Prin cataracte de năpraznic cleşte,

Cu apele adânci, bogate-n peşte,
Învie-n veci pustia cea sihastră:
Egiptu-i snop de spice-n dalba-i glastră!
Cel mai lung fluviu ce şi azi uimeşte

E ceasul natural ce-mparte anul
În trei sezoane-a câte patru luni:
O *inundare* –ncepe magic planul,

Apoi *retragerea*, când aspre mâni
Înfig seminţe-n mâluri cu toptanul,
Căldura îmbogăţindu-i pe stăpâni.*

*Egiptul a fost una dintre marile puteri ale lumii antice. El a fost condus de mai multe dinastii, cunoscând mai multe epoci de aur după anul 3000 î.Hr.,ultima fiind dinastia Ptolemeilor care a impus iar dominaţia Egiptului în Orientul Mijlociu. Prosperitatea Egiptului se datora agriculturii foarte productive ce se pratica de-a lungul fluviului Nil. Nomazii veneau în Egipt în perioadele de secetă din Canaan şi din alte ţinuturi. Istoricul egiptean Manetho descrie un popor numit ***hicsoşi*** ce se stabilise la est de partea estică a Nilului, iar arheologii moderni au emis ipoteza că hicsoşii erau un popor semit originar din Canaan. Numeroşi cercetători ai Bibliei cred că hicsoşii erau israeliţii din Biblie, deşi nu există un consens general în această privinţă. Nu s-au găsit dovezi arheologice clare despre sclavia israeliţilor în Egipt şi fuga lor din ţară. Dar fuga şi eliberarea iudeilor din robia faraonilor constituie tema centrală din Cartea Ieşirii, Dumnezeu salvând poporul ales din sclavie şi conducându-l înapoi în Ţara Făgăduinţei. (**Biblia, o istorie vizuală,** p. 104-105)

Despre marile binefaceri ale Nilului

E singurul, din lume, fluviu care
N-aduce pagube când se revarsă,
Trecând el prin deşert cu ţeasta arsă,
Aduce de milenii bunăstare.
Când steaua *Sirius* pe cer răsare
În mijlocul lui iulie când varsă
Lava din soare-n întregime stoarsă,
Nilul divin preschimbă-se în... mare.
Atuncii, felahii* înălţau şaduful*
Şi-l coborau să-l umple-n recea apă
Şi din pustie până-n deltă-n stuful
Bun de papirus, solul nu mai crapă.
O amintire a rămas zăduful
Şi trei recolte fluviul adapă.

***Felahi**, muncitori agricoli din Egipt şi din alte ţări arabe. (fr. *fellah,* ar. *fallah)*

*Şaduful, vechi sistem de irigare a deşertului egiptean. Ideea de a uda artificial culturile agricole pentru a garanta producţii mari pare să fi apărut foarte timpuriu, atât în Mesopotamia, cât şi în Egipt. Nilul se revărsa natural în fiecare an, dar recoltele se dezvoltau mai bine dacă erau udate mai frecvent. Apa era scoasă din Nil cu ajutorul unui dispozitiv simplu denumit şaduf, un fel de sac montat la capătul unei pârghii, şi turnată în reţeaua şanţurilor de irigaţii practicate pe câmp. Un sistem asemănător a fost dezvoltat în Mesopotamia.Egiptenii iubeau Nilul. Acesta era sursa lor de viaţă. Ei aşteptau cu nerăbdare în fiecare an revărsarea lui, şi mai mult, se rugau ca apele Nilului să ajungă şi în gospodăria lor. De ce? Pentru că Nilul,după ce îşi retrăgea apele, lăsa în urma lui un sol mâlos, foarte fertil. Asta ajuta foarte mult pentru agricultură. Dar Nilul mai era folositor la ceva. Era un foarte bun "profesor" pentru egipteni. I-a "învăţat" cum să canalizeze apa Nilului spre dealuri, şi astfel au construit aparate ingenioase cum ar fi Şaduful sau Spirala lui Arhimede. Observând stelele ca să observe data începutului revărsării, ei au căpătat puternice cunoştinţe astronomice, iar pentru că apa şi câmpiile trebuiau măsurate exact pentru a calcula cum să canalizeze apa, ei au pus bazele geometriei. Vechii egipteni au monitorizat (urmărit) revărsările Nilului de mii de ani. Ei au observat că Nilul îşi umflă apele când cea mai strălucitoare stea de pe cer, Sirius, apare pe bolta cerească, la mijlocul lui iulie, în zori, după o lungă perioadă în care nu putea fi văzută. Revărsările atingeau intensitatea maximă abia in luna septembrie, după care începeau să scadă. Egiptenii ştiau încă din vremuri străvechi că apele trebuiau să rămână doar o anumită perioadă pe câmpuri. Restul era canalizat mai departe, şi, dacă tot mai exista surplus de apă, se repeta procesul. Mai ştiau că Nilul era o foarte bună cale de comunicaţie. Timpuriu, ei au inceput să construiască nave cu care călătoreau de-a lungul Nilului. Din păcate nu se ştie motivul exact al revărsării Nilului. Tot ce se ştie este că Nilul îşi adună apele din două mari teritorii: Podişul Etiopiei, de unde provine Nilul Albastru, iar Nilul Alb îşi are izvoarele din zona dintre munţii din jurul Lacului Victoria până la mlaştinile din sudul Sudanului. Nilul Alb regularizează apele, dar se crede că inundaţiile sunt produse de Nilul Albastru din cauza cantităţilor mari de apă adunate din ploile musonice.

Venirea anilor de foamete în Canaan şi Egipt

Dar după ani voioşi, de abundenţă,
Veni şi vremea foamei proorocită,
Mai lesne aflai aur, decât pită.
Popoare costelive în cadenţă

Din ţări orientale-n abstinenţă,
Veneau spre Nil la ţara fericită
Cu sol fertil, cu râşniţe şi sită,
Căci foamea cruntă duce la demenţă.

Iar Iacov cel bătrân-n al său Cannan
Pe zece fii de-ai săi i-a pus pe drum
Fără Veniamin, un prunc de-altan,

Să ceară grâu, cu aur drept uium.
Aşa-au pornit drumeţii spre liman,
Neştiind ce-or să păţească când şi cum.

Cea dintăi călătorie a fraţilor lui Iosif în Egipt

De-ndată ce înaltul dregător
Zări pe fraţii săi ce l-au vândut
Umili, flămânzi, cu glasul lor pierdut,
Simţi în inimă-un adânc fior.

- De unde aţi venit cu atâta zor ?
- Din Canaan, un evreiesc ţinut,

Ca grâu să cumpărăm cu greu tribut!
- Nu! Voi sunteţi spioni şi aţi trecut

Ca să vedeţi ce-i slab în ţara asta,
Apoi vreţi să vă-ntoarceţi cu duşmani,
S-aduceţi oaste multă şi năpasta!

-Ba nu, stăpâne, noi suntem din casta
Tatălui nostru Iacov, alb de ani,
Rahila, mama noastră, i-e nevasta !

Iosif pune la încercare pe fraţii săi care l-au vândut

- Rămâneţi la popreală până-aduceţi,
Pe - al vostru frate mic, Veniamin,
Aşa să fie, zic acum: Amin !
-Stăpâne, dacă-n chipu-acesta cugeţi,

Rămânem, dar rugămu-ne să umpleţi
Sacii cu grâu, că buzunaru-i plin,
Iar pentru grâne, noi adus-am vin!
- Fie aşa, puteţi ca să vă duceţi,

Dar Simeon, rămâne-va zălog,
Până l-aduceţi pe al vostru frate !
Apoi, Iosif a plâns ca un milog,

Că Domnul cu-ai săi fraţi făcu dreptate.
Apoi, pe-ascuns, în sacii lor cu-ojog*
Le-a-ndesat argint şi nestemate.

***Ojog ,** băţ (cu o cârpă udă la un capăt), folosit pentru a curăţa cuptorul de spuză sau pentru a mişca jarul (apud Dex)

Revenirea în Canaan a fraţilor lui Iosif

Acasă-n Canaan goliră sacii
În faţa tatălui, cu-atâta faimă:
Văzură toţi aievea, nu în taină,
Cum înfloresc în grâne, precum macii,

A lor podoabe sfinte de ars dracii.
Nici un fecior nimica nu îngaimă
Şi tremură toţi fraţii plini de spaimă,
Când vase de-argint, cât cozonacii,

Căzură printre boabe: erau toate!
-Voi, grâne, mi-aţi adus, dar unde-i oare,
Iosif, al meu iubit, ce gând mi-abate

Şi unde-i Simeon ? Nu-mi trebuie-odoare!
Să-l dau şi pe Veniamin? Nu, nu se poate,
Căci simt cum sufletul în mine moare!

A doua călătorie a fraţilor lui Iosif în Egipt

Dar vremea a trecut: mâncat e grâul
Şi-n Canaan poporul urlă-a jale,
Căci arsă-i ţarina şi doar o cale
Mai duce spre Egipt peste pârâul

Care-a secat. În lume, numai Râul
Cel Veşnic, Nilul, fără de zăbale,
El trei recolte-nalţă-n a sa vale
Să umple faraonului tot brâul.

Şi Iacov, botezat în *Israel*
Le-a pus în saci tămâie, smirnă, miere,
Ca să-l înduplece-n Egipt pe-acel,

Ce le-a cerut ce nu se poate cere...
De două ori mai mult, cu mare zel,
Pus-a argint în multele panere.

Iosif se descoperă în faţa fraţilor săi

Iacov pus-a odorul său de preţ
Pe Veniamin, alt fiu al bătrâneţii
Să-i înlumine nopţile tristeţii
Şi Iosif n-a mai fost lor certăreţ:

Ieşind din îndelungul lui îngheţ
Le-a arătat la fraţii săi pomeţii
În soarele cel blând al dimineţii
Şi n-a mai fost defel străin, semeţ.

Iar ei plângând, recunoscându-şi vina,
Toţi straiele şi-au rupt ca să îi ierte;
El i-a-ntrebat de tată, le-a pus cina,

Căci nimeni din Egipt n-avea să-i certe.
Dus-au ei tatălui bătrân lumina:
-Iosif al tău e viu, e sus, pe creste! *

*Iosif a murit la vârsta de 110 ani şi a fost îmbălsămat după rit egiptean, depăşind vârsta obişnuită a israeliţilor care era în medie de 70 de ani (Psalmul 90:10).Prima carte a Bibliei începe cu *Geneza* când *la început Dumnezeu a făcut cerurile şi pământul* şi sfârşeşte cu moartea şi îmbălsămarea marelui demnitar Iosif care va fi depus într-un sicriu în Egipt(n.a.)

Plecarea bătrânului Iacov spre Egipt

La aste vorbe a-nviat bătrânul,
Ca vâscul verde într-o veche cioată
Şi a pornit spre Nil cu a lui ceată,
Cel mai nerăbdător fiind el, stăpânul,

La oi şi capre-mprospătând tot fânul,
Să-şi scrie în Egipt ultima-i Diată,
Cum zisu-i-a-n Canaan Preabunul Tată,
Ce cu averi i-a-ngreunat tot sânul.

Iar Iacov coborât-a către vale
Şi pe-al lui drag fiu l-a întâlnit,
Şi-au plâns de bucurie pe o cale,

Apus şi Răsărit s-au contopit.
Într-un ţinut, Goşen, cu trufandale,
Acolo fără număr s-au sporit.

Binecuvântarea dată de Iacov fiilor săi şi înmormântarea lui

Iar după ce Iacov împărţit-a
Binecuvântări la doisprezece fii,
Ceru să fie-ntors dintre mumii
Spre neamul lui ce lumea tot sfinţit-a.

Şi după ce veni, ea, ultima , clipita,
L-au bălsămat cu mirodenii mii,
Ca pe un faraon ce nu-l mai ştii
Şi ce-a trăit exilul şi ispita.

Apoi un lung convoi de-nmormântare
Suit-a la Canaan către Macpela* ,
Cea lângă Mamvri, că-i pământul care,

L-a cumpărat Avraam să-şi pună stela.
Acolo sunt tot urne funerare,
Acolo este-a Mântuirii vela.

***Macpela**, Hebronul de azi. Într-o peşteră din Macpela au fost înmormântaţi Sarra, Avraam, Isaac, Rebeca, Iacov şi Lia (sora mai mare a Rahilei). Doar Rahila(sau Rahela) îşi are mormântul în Bethleem.Macpela are o foarte mare importanţă pentru că a fost primul loc din Pământul Făgăduinţei al Canaanului care a aparţinut într-adevăr tribului seminomad al lui Avraam(Biblia,o istorie vizuală, p. 63)

Tamara şi Onan

Fiul lui Iacov şi al Liei, Iuda
Avut-a un prunc mai mare ce-a fost Ir;
N-a suspinat deloc sub patrafir
Şi fost-a rău la Domnul, ca şi guda

Ce muşcă-al său stăpân, stârnindu-i ciuda.
S-a retezat al vieţii sale fir
Aceluia ce nu ştia de mir.
Rămânând văduvă, Tamara, ruda,

Cea ei apropiată, un cumnat, Onan,
A trebuit să-i facă prunci ca-n Lege*,
Dar năpârstocul , neamului duşman,

Vărsă-şi jos sămânţa s-o renege,
Muri şi el de tânăr, prostovan
Că n-a voit un fiu de-a-l înţelege.

*Legea Leviratului se referă la un tip de căsătorie cu toată pactica sa juridică aferentă în care fratele soţului decedat este obligat să se însoare cu văduva celui mort. Obiceiul se trage din antichitate iar legea leviratului a funcţionat la egipteni, evrei, babilonieni şi fenicieni, fiind încă întâlnit şi în zilele noastre la unele popoare din Africa şi Asia.Termenul de levirat provine din latinescul levir care înseamnă fratele soţului şi a pătruns în limba română prin intermediul limbii franceze (*lévirat*) (n.a.)

Vicleşugul Tamarei

Atunci, bătrânul Iuda, speriat
Nu l-a mai dat pe cel de-al treilea fiu,
Pe nume, Sela, vrând să-i fie viu.
Iar pe nuroră, tot o-a amânat

Spunând că îi găseşte alt bărbat.
Plângând în sine mult şi –ntr-un târziu
Să nu-şi preschimbe trupul în sicriu,
Nora-n mare secret s-a deghizat

În haine roşii de prostituată
Şi-un voal subţire ea pe cap şi-a pus,
Plimbându-se pe o cărare lată

Unde ştia că vine către –apus
Chiar socrul ei cu mintea-nceţoşată
Să fie şi mai lesne de sedus.

Bătrânul Iuda a căzut în cursa nurorii sale

La drum de seară, Iuda văzu fata
Şi se miră.Apoi cu lăcomie
Veni spre ea ca leul prin pustie,
Gândind în sine: *Ah, destrăbălata !*

Apoi el i-a promis că este gata
Să-i dea o capră, una, dintr-o mie,
Dacă se culcă-n şanţ, cu veselie
Cu el şi să-i înfigă-n trup săgeata.

Cum capră, moşul, neavând la el,
După isprava scurtă, bărbătească
A dat drumeţei chiar al său inel

Glumind că lasă capra să mai pască.
Şi a plecat cântând ca un junel,
Mândru de –a sa hârjoană tinerească.

Tamara naşte doi gemeni

A doua zi, spre seară, amorezul
S-a-ntors târând o capră de curea
S-o lase-acolo, iară ea să-i dea
Inelul înapoi, cum le-a fost crezul.

Și tot a stat. Venea al nopții miezul
Și n-apărea prostituata rea.
- Vai, Sfinte Doamne, unde-i mintea mea,
Vai, cum m-a învârtit: ca titirezul !

Când pântecul nurorii-a prins să crească
Iuda a vrut s-o ardă acas ´ pe rug:
Ea – i arătă ce fost-a să primească,

La drum de seară, împunsă de-al său plug.
Avut-a bucuria cea cerească
Căci gemeni zămisli și-a fost belșug. *

*Tamara a născut doi gemeni, unul dintre ei, Fares, este un strămoș al regelui David (**Biblia,o istorie vizuală).**

Teama noului Faraon de înmulțirea Iudeilor

Când prietenul lui Iosif, Faraonul
Se-nchise pe vecie-n piramidă,
Alt pretendent advers dintr-o partidă
Sui semeț ca să-i ocupe tronul.

Ca de-obicei, toți i-au ținut isonul,
Târându-se pe jos ca o omidă,
Și doar iudeul prieten, cu obidă,
S-a dus departe hăt, ca și musonul.

Și s-a umplut Egiptul de iudei*
Într-o așa de straşnică măsură,
Că noul Faraon, privind la ei,

S-a mâniat ca Nilu-n viitură,
Temându-se ca un gonaci de lei,
Când se întorc spre el la cotitură.

*Urmașii lui Iacob,cel ce și-a mutat familia în Egipt pentru a evita foametea din Canaan, au rămas în țara străbătută de Nil în jur de 450 de ani: *fiii lui Israel s-au prăsit în număr mare și s-au tot înmulțit și-au tot crescut și au devenit foarte puternici, se umpluse țara de ei* (***Ieșirea***, 12:40) Biblia ilustrată..., p. 90. Iudeii au fost împroprietăriți în regiunea Goșen, un ținut în partea de răsărit a deltei fertile a Nilului, considerată cea mai bună zonă a Egiptului.

Nomazii veneau deseori în bogatul Egipt pe perioadele de secetă din Canaan, dar și din alte ținuturi. Istoricul egiptean antic Manetho a vorbit despre un popor numit ***hicsoși*** care se stabiliseră la est de partea estică a Deltei Nilului. Arheologii moderni au confirmat faptul că ***hicsoșii*** erau un popor semit originar din Canaan, iar de aici numeroși cercetători au tras concluzia ca ***hicsoșii*** erau vechii israeliți din Biblie, deși nu există un consens general în această privință. Cea mai veche referință despre existența lui Israel poate fi găsită într-o stelă funerară a lui Merneptah prin care se descrie o campanie militară a acestuia în Canaan spre sfârșitul secolului XIII î.Hr, unde este menționată victoria acestui faraon asupra israeliților: *Israelul este distrus, sămânța sa nu mai există*. Această informație era de natură laudativă și nu exprima realitatea, totuși, ea este cea mai veche referință și dovadă arheologică a existenței iudeilor în ținutul Canaanului. (**Biblia**, o istorie vizuală, p. 105)

Timpul patriarhilor (Moise)
Asuprirea iudeilor de către Faraon

I-a pus la grele munci pe zi- lumină,*
Lut să frământe pentru cărămizi,
Diguri să-nalţe, să culeagă-omizi,
Şi-au înălţat cetăţi în delta lină,

Să strângă grâul, boaba de măslină
În Pitom, Ramses, On, zis Iliopolis*,
Dar de la plată robu-a fost omis,
Că îi vedea cum fierul pe rugină.

Dar Domnul i-a iubit pe muncitori
Şi evreimea s-a lărgit mai mult,
Sub soarele cel tare* între sori ,

Gata să sară-n neaşteptat tumult
Şi să cuprindă ţara-ntre strâmtori
De la adolescent pân´ la adult...

* Faraonul care nu ştia de binefacerile demnitarului iudeu Iosif a văzut o primejdie în înmulţirea evreilor din Egipt.(n.a.)

* apud ***Biblia*** lui Bartolomeu Anania, p. 69.

* Zeul Ra, zeul Soarelui, cel mai puternic zeu din mitologia Egiptului, creatorul lumii în majoritatea legendelor egiptene (n.a.)

Porunca faraonului de a se ucide copiii de parte bărbătească

A zis, el, Faraonu-nspăimântat:
-*Orice copil de parte bărbătească*
Din neamul lui Israel să nu crească:
În Nil să-i aruncaţi pe toţi îndat´,

Cine n-ascultă, moartea-i este dat !
Estimp, o mamă, prunc să nu- i găsească
În sicriaş de papură şi iască
Cu smoală uns şi cu catran pisat,

L-a aşezat pe Nil, implorând cerul
Şi a fugit, nevrând să-ntoarcă capul
Şi s-a născut din arca*-acea misterul

Când fata Faraonului, potcapul
Scăpă în apă; ochiu-i ca piperul
Văzu copilul şi-a strigat : *Eu, scapu-l !*

*Textul ebraic foloseşte aici acelaşi cuvânt ca pentru arca lui Noe, vasul care a mântuit omenirea.Chiar şi în Septuaginta, cuvântul grec *thibe* este derivat din ebraicul *teva* (coş alungit, cu capac, sicriaş, arcă), Biblia lui Bartolomeu, p. 80.

Botezarea lui Moise de către prinţesa Egiptului

Prinţesa l-a plăcut pe băieţel,
Care râdea pe valuri fără grijă
Şi-n braţe l-a luat ca-ntr-o voltijă,
Spunând că-i blând,cruduţ, precum un miel,

Şi apoi i-a pus pe deget un inel,
Ca semn al celei ce-n Egipt dirijă.
Aşa scăpă micul iudeu de-o schijă
A morţii-ntinse peste cei ca el.

- Ce nume-aş da acelui scos din apă
*Dacă nu **Moise***, aşa cum a şi fost ?*
Vino, tu, roabă, aici, de îl adapă,

Pe pruncul acesta, ce de azi e-al nost'!
Şi cel salvat din Nil cu-a lui năstrapă
Va cârmui iudeii spre-un nou rost.

*În limba ebraică *Moşe*, derivat din verbul *mãşã* care înseamnă *a scoate din*..., o etimologie care duce la gândul că Moise este primul mântuit prin graţia divină. Majoritatea lingviştilor biblici consideră însă că numele de Moise ar proveni din egipteanul *mosis* sau *moses* care înseamnă *fiu* şi poate fi întâlnit întreg sau prescurtat în numele unor divinităţi egiptene sau al unor faraoni , precum *Tuthmosis=fiul lui Thot* sau *Ramses= fiul lui Ra* sau *Ahmes.* Biblia lui Bartolomeu ..., p. 80 şi Atlas de istorie biblică, p. 32 (n.a.)

Moise apără pe un iudeu bătut de un vătaf egiptean

Din coşul cel de papură luat
Prin graţia ce-a coborât, divină,
Moise, un copilaş fără de vină
Crescut-a şi învăţat-a la palat.

Dar într-o zi, văzând pe înserat,
Cum un vătaf înalt cu burta plină,
Lovea pe un iudeu cu o prăjină
Care căzuse-n lutul frământat,

I-a spus acestuia să nu-l lovească:
Vechilu-a râs spre el provocator
Şi n-a-ncetat în sclav să tot izbească.

Cuprins de-un val de ură-aţâţător,
Moise-l zdrobi în groapă ca pe-o broască
Şi-l îngropă-n nisip sub un pogor.*

* La data comiterii faptei sale, Moise avea vârsta de 40 de ani (n.a.)

Moise se refugiază în pustia Madian de teamă să nu fie descoperit

A doua zi, văzând cum doi confraţi
Pumni îşi împart şi lovituri, la muncă,
În mijlocul bătăii el se-aruncă
Ca să-i despartă pe impricinaţi,

Cu picături de sânge împroşcaţi.
- Să mă opresc, mie, nu-mi da poruncă,
Îi spuse unul ce-l lovi în brâncă,
Ieri, ai târât pe-un egiptean în laţ!

Şi Moise se opri, privind în jur
Cu-ngrijorare şi-o luă la fugă
Spre a pustiei Madian, spre Ur,

Acoperindu-se pe cap cu glugă,
Ca un tâlhar, ciumat, nebun sau fur:
Din demnitar ajunse-o biată slugă!*

*În pustia Madian, Moise s-a însurat cu Ţipora, fiica preotului Ietro (sau Reuel) şi a avut doi copii (Atlas de istorie biblică, p. 33).Moise a trăit acolo vreme de vreo 40 de ani.

Dumnezeu se arată lui Moise într-un rug în flăcări ce nu se mistuieşte

Sub umbra muntelui Horeb *, păstorul
Salvat din apa Nilului ´nainte
Ducea s-adape turma lui cuminte,
Când Domnul ca să-Şi mântuie poporul,

Cel peste care s-a închis zăvorul,
În rug de-albastre flăcări la veşminte,
I-a apărut, cum peste zăcăminte
Ies flame mari şi speriu privitorul:

*- Văzut-am cum alesu-Mi neam tot geme,**
De-aceea te vei duce-n Capitală,
De Faraon nu ai de ce te teme,

Cu al tău frate în măreaţa-i sală,*
Veţi cere cu glas tare, ca devreme,
Iudeii să-i sloboadă cu iuţeală.

*Muntele Horeb sau Sinai, considerat Muntele lui Dumnezeu. Moise, ajuns la venerabila vîrstă de 80 de ani, s-a dus mai aproape de rug să se uite la Dumnezeu, dar acesta i-a spus : *Scoate-ţi încălţămintea din picioare, că locul pe care stai este pământ sfânt!... Eu sunt Dumnezeul tatălui tău, Dumnezeul lui Avraam şi Dumnezeul lui Isaac şi Dumnezeul lui Iacov* (Ieşirea, 3: 5.6) .

*Salvarea din sclavia egipteană a fost atât de crucială pentru iudei încât pomenirea ei apare în cele Zece Porunci, unde Dumnezeu face referire expresă: te-a scos din ţara Egiptului, din casa robiei (Ieşirea 20:2) Această salvare miraculoasă avea să fie marcată în fiecare an de sărbătoarea Paştelui iudaic (Pesach în ebraică),ce comemorează noaptea în care în care au scăpat iudeii din sclavia Faraonului.

***Aaron**, fratele lui Moise (n.a)

Despre îndoiala lui Moise şi întărirea lui întru credinţă de către Dumnezeu

-Dar cine sunt eu, Doamne, să mă duc
La împăratul ´nalt cât piramida,
În faţa lui sunt ucigaş, omida
Ce o zdrobeşte sub al lui papuc,

Scuteşte-mă, Tu, Doamne, de bucluc!
Iar de-s ameninţat cu cărămida,
Ori întrebat de unde am stupida
Dorinţă ca de-aici să îi conduc

Spre alte plaiuri; cine mi-a spus asta ?
Iar dacă ei vor zice: Cum îl cheamă,
Pe Dumnezeul tău ? Asta-i năpasta!

*- **Sunt Cel ce este** *! Nu îţi fie teamă,*
Te voi conduce sigur către creasta
*Pământului promis: cel mai de seamă ! **

* Sintagmă fundamentală pentru felul în care Bunul Dumnezeu se defineşte pe sine într-o definiţie extrem de concentrată în celebra tetragramă **YHWH** (care se citeşte **IAHVE** sau, mai rar, **IEHOVA**), al cărui nucleu este verbul ***a fi*** .Textele ebraice au câteva variante de traduceri precum: *Eu sunt Cel ce sunt* (în accepţiunea tainei lui Dumnezeu ce refuză să-Şi dezvăluie numele*), Eu sunt ceea ce sunt* (ca fiinţă prin ea însăşi), *Eu sunt fiindcă sunt* (denominaţiune ce indică în sine propria-i cauzalitate) şi chiar formula *Eu sunt cel ce voi fi* (adică Cel pe care muritorii Îl vor percepe prin revelaţii succesive de-a lungul vremii). **Septuaginta** s-a oprit la sensul *Eu sunt Cel ce este* (Dumnezeu este existenţa în Sine, singura realitate adevărată şi cauza unică a tuturor realităţilor). În acest fel traduce şi Biblia de Ierusalim, revendicându-şi aplicarea unei foarte riguroase sintaxe ebraice (apud **Biblia** lui Bartolomeu Anania, p. 81)

Pe piatra moabită sau stela lui Meşa din Dhiban (biblicul Dibon) din Iordania de azi cu o înălţime de circa 1,1 m au fost inscripţionate 34 de rânduri de text scrise în jurul anului 830 î.Hr. de Meşa, regele Moabului, în limba moabită,apropiată de limba ebraică, din care menţionăm: *Omri a fost regele lui Israel şi a asuprit Moabul pentru mult timp*. Dar marea importanţă a stelei lui Meşa constă în faptul că pentru prima dată, în afara Bibliei ebraice, sunt inscripţionate cele patru consoane (YHWH, în ebraică) care înseamnă numele Domnului.(Atlas de istorie biblică,p. 82)

Când apare în Biblia evreiască numele Domnulu acesta ieste citit ca Adonai (Domn). Numeroase traduceri creştine urmează această tradiţie, folosind cuvântul Domnul. În acele locuri, imposibilitatea de a rosti cu voce tare numele lui Dumnezeu este o expresie a caracterului său inefabil, dovadă fiind porunca de a se interzice reprezentarea iconică a lui Dumnezeu. În Vechiul Testament, iudeii au încălcat porunca înălţând pe soclu un viţel de aur pe post de zeitate. Dumnezeu li s-a arătat oamenilor în felurite chipuri: într-un rug aprins ce nu se mistuia în faţa lui Moise cu care vorbeşte faţă în faţă, lucru nemaintâlnit în Biblie, iar pe Muntele Sinai , Dumnezeu s-a arătat israeliţilor sub formă de trăsnete şi cutremure.

* *Căci ţara în stăpânirea căreia vei intra , nu este ca ţara Egiptului, din care aţi ieşit,unde îţi aruncai sămânţa în ogoare şi le udai cu piciorul ca pe o grădină de zarzavat. Ţara pe care o vei stăpâni este o ţară cu munţi şi văi, care se adapă din ploaia cerului* **(Deuteronomul**, 11: 10-11)

Prima înfăţişare a lui Moise şi a fratelui său la Faraon

- *Dă-mi un semn , Moise, că aveţi putere*
Să slobozesc iudeii de la muncă!,
Le-a dat din tron măreţ a sa poruncă
Satrapul cel stăpân pe stuf şi miere *.

Şi Moise a făcut ce i se cere:
A aruncat toiagul lui din luncă:
Se prefăcu-ntr-un şarpe ce-i alungă
Pe-ai săi curteni ce-au început să zbiere.

Dar Faraon, strâmbându-se, a plecat
Ca un savant în faţa unui truc.
Prigoana se-nteţi şi mai turbat

Pe sol, catadicsit drept habăuc.
Moise şi-Aaron spre Domnul au strigat
Cum strigă în pădure-un pui de cuc*.

* Un poet egiptean scria despre un faraon că este *stăpân peste miere şi stuf* , adică peste ţinutul văii Nilului şi munţilor din Egiptul de sus, plini cu păduri şi roiuri de albine ce produceau o ***miere*** la foarte mare căutare, dar şi peste arealul Egiptului de jos, ce cuprinde toată Delta Nilului, producătoare de ***stuf*** şi papirus din care se confecţiona hârtia pentru scrieri (n.a.)

* Moise, nefiind priceput să vorbească poporului iudeu, a fost ajutat, prin grija lui Dumnezeu, de fratele său Aaron care avea darul oratoriei („Iartă-mă„Doamne, dar eu nu-s făcut pentru vorbă (...)

Atunci s-a aprins mânia Domnului asupra lui Moise şi i-a zis: Oare nu –i pe lume Aaron, fratele tău,levitul ? (...) Eu voi deschide gura ta şi voi deschide gura lui şi vă voi învăţa ceea ce să faceţi. El e cel ce va grăi

către popor în locul tău, așa că el va fi gura ta, iar tu vei fi pentru el, ceea ce e pentru tine Dumnezeu „(***Ieșirea*** cap.4,versetele 10- 16)

Faraon asprește prigoana împotriva iudeilor

Înfuriat de-așa o neobrăzare
A fraților iudei ce i-au cerut
Să –i lase pe-ai lui sclavi spre alt ținut,
Faraon dete o poruncă tare:

- *Să nu primească în a lor lucrare*
De frământat vecinicul roș lut
Snopuri de paie ca la început;
Să și-le-adune singur fiecare!

Și s-au împrăștiat prin tot regatul
Cărămidarii robi la piramide
Să strângă paiul, nu să îl ia altul,

Pe miriști mișunau precum omide.
Strigat-au robii către Iahve Înaltul:
- *Scapă-ne, Tată bun, de-așa rușine!*

Întâia plagă asupra Egiptului

Întins-a Moise bățul peste ape,
Pe Nilul Alb și-Albastru, peste iazuri
Și dat-au egiptenii de necazuri
Căci a lor turme, când să se adape,

Nu au putut; până l-a lor pleoape
Crescut-a sângele, - au pierit barcazuri,
Umoarea a trecut peste zăgazuri,
Toți încercând de- acest potop să scape.

Iar peștii, crocodilii au murit,
Pluteau hipopotamii în duhoare,
De la izvor la deltă, fluviu-mpuțit,

Era tărâm de moarte, nu de floare.*
Dar Faraon s-a-nvârtoșat cumplit
Și-a spus că nu-i nimica nou sub soare.

* Fluviul cel mai lung din lume s-a umplut de sânge, fiind învinși astfel zeul *Khnum,* păzitorul Nilului, iar zeița *Hapi* era responsabilă cu inundațiile fertilizatoare ale fluviului. (Biblia ilustrată, p. 99) Egiptul era considerat de Herodot, *părintele istoriei*, drept *un dar al Nilului.*

A doua plagă asupra Egiptului

Întins-au frații Moise și Aaron
A doua oară-al lor toiag puternic
Să-nmoaie faraonul cel nemernic,
Ce se plimba pe străzi în faeton

Turnând la piramida-i mult beton

Şi petrecea sfidându-i necucernic
Pe prooroci şi pe Atotputernic
Şi se-auzi, la început, un zvon

Ce tot creştea, în vuiet de bombarde
De peste tot, din răsărit şi-apus
Şi năvăliră mii de miliarde

Broaşte râioase* ce urcau în sus
Peste palate, temple, bulevarde
Şi jale mare fost-a.De nespus.

*__Heket__ era zeiţa broască egipteană a fertilităţii (Biblia ilustrată, p. 99)

A treia şi a patra plagă asupra Egiptului

Nu crede cel sătul ălui flămând,
Cum n-a crezut nici faraonul-zeu,
Ce l-a sfidat din nou pe Dumnezeu
Şi pe iudeu la muncă reînhămând,

Nu l-a mişcat al lui trupşor plăpând.
Atunci, cu-al lor teribil caduceu
Moise şi-Aaron adus-au alizeu
Cu muşte* şi tăuni răi, înţepând

Şi le-au venit în ajutor ţânţarii*
Purici, păduchi şi scorpioni, căpuşe
Murit-au în chin mare armăsarii,

Intrau insecte pe sub orice uşe;
Avut-au ce să scrie cronicarii
Când de necaz în cap şi-au pus cenuşe.

* **Zeul Khepri** era zeul cu cap de scarabeu al creaţiei şi renaşterii (Biblia ilustrată, p. 99)
* Ţânţarii veneau din praful pământului care era guvernat de **zeul Geb** (ibidem , p.99)

A cincea, a şasea şi a şaptea plagă asupra Egiptului

Redută tare-n lume e Egiptul,
De piramide teme-se chiar Timpul*,
Iar Faraon îşi lustruieşte nimbul,
Şi iar coboară pe-al său Nil, granitul,

S-atingă cu mormântu-i infinitul.
Nu au lăsat să treacă anotimpul
Acela ce-nfloreşte văi şi-olimpul
Când fraţii au înfipt din nou cuţitul:

Molima peste vite,* asini, cămile
Şi bube* puturoase cu puroi
Lovit-au egipteni pe mii de mile,

Şi grindini* mari venit-au în puhoi;
Nici florile n-aveau parfum, pistile
Şi sanctuaru-a devenit gunoi.

* "Oamenii se tem de timp şi ***timpul se teme de piramide***" (vechi proverb egiptean).
***Zeiţa Hathor**, stăpâna cerurilor, era reprezentată cu cap de vacă (Biblia ilustrată, p. 99)
***Imnhotep** era zeul tămăduirii, **Isis** era zeiţa protecţiei faţă de boli (ibidem, p.99)
***Nut** era zeiţa egipteană a cerului (ibidem, p.99)

A opta şi a noua plagă asupra Egiptului

Înspăimântat de multele urgii
Gemut-a Faraon: *Plecaţi de aici!*
Dar ce luaţi cu voi, crunţi inamici?
- Pe toţi ai noştri şi pe-ai lor copii!

- Cum ? Ne-abandonaţi pe noi în sărăcii ?
Rămâneţi robi, să vă lovim cu bici!
Atunci, ei fraţii, fără trac şi frici,
Toiag iar ridicat-au spre tării

Şi-o mare-ntunecată de lăcuste*
S-a aşternut pe jos până la glezne;
Făcut-au oamenii cărări înguste,

S-ajungă la mormânturi mult mai lesne
Şi-un întunerec* nisipos din puste
A înecat Regatu-n grele miesme.

***Nepri** era zeul grânelor, **Senehem** era zeul cu cap de lăcustă al protecţiei (ibidem, p.99)
***Amon –Ra** era zeul soare şi principala zeitate a egiptenilor (ibidem,p.99)

Cea de-a zecea plagă asupra Egiptului

La miezul nopţii, singur, însuşi Domnul
Cu moarte a lovit pe-ntâi născuţii
Din egipteni, săracii şi avuţii
Şi toată lumea s-a trezit din somnul

Cel mai odihnitor ce-l are omul.
Ferice fost-au sterpii şi- eunucii
Ce-odrasle n-au şi-s singuri ca şi cucii:
Faraon, fiul pierde-n tot pogromul.*

- Aduceţi-vă-n veci de veci aminte,
Strigat-a Moise, *că în zi de Paşte,*
Scăpatu-v-a pe voi al nost´ Părinte,

Cu mână tare, iarăşi a vă naşte!
Luat-a a lui Iosif oseminte
Şi-azima din Egipt, spre-a-L recunoaşte.

*Zeul **Horus**, zeul protector personal al faraonului nu a putut împiedica moartea primului născut al acestuia, nu a putut opri mânia dreaptă a lui Dumnezeu (Biblia ilustrată, p.99)

Timpul ieşirii iudeilor din ţara Egiptului
Îndrumarea neamului ales prin stâlp de nor şi stâlp de foc

Vreo patrusutedeani şi-încă treizeci
Ei stat-au în Canaan şi în Egipt.

Credinţa au sculptat-o în granit:
Să le-ncălzească sufletele-n veci

Ei au crescut ca boabele în teci,
Cinci generaţii lângă Nil au fript
Carne de ied şi miel şi au înfipt
Stâlpii de corturi pentru zile reci.

Iar Domnul, ziua, într-un stâlp de nor,
Cu dragoste le arăta tot drumul
Şi noaptea-n stâlp de foc, enorm fuior,

Iar dimineaţa se vedea doar fumul
În lumea mare numai un popor,
Bătu pustii, doar mirosind parfumul.*

*Cartea regilor arată că *în al patrusuteoptzecilea an după ieşirea copiilor lui Israel din ţara Egiptului, Solomon a zidit Casa Domnului, în al patrulea an al domniei lui peste Israel (...).* Întrucât anul al patrulea de domnie al lui Solomon a fost anul 967 î.Hr., data Exodului, cu 480 de ani mai devreme, ar rezulta anul 1447 î.Hr., ca an al ieşirii din robia egipteană sub domnia lui Tutmose al III –lea(1479- 1425), un faraon din dinastia a XVIII-a. Tutmose al III-lea a fost un faraon puternic, cunoscut pentru desfăşurarea a 18 campanii militare în Siria şi Palestina.

Alţi specialişti fixează ca an al exodului anul 1270 î.Hr. Ei susţin că robii iudei au construit hambare pentru faraon cetăţi precum Pitom şi Ramses, numele de Ramses se referă la marele faraon egiptean Ramses al II-lea (1279- 1213 î.Hr), acesta fiind cel mai mare faraon din dinastia a XIX-a aEgiptului.

Alte surse amintesc o altă dată, cea mai târzie dată posibilă a Exodului, aceasta este stabilită de surse egiptene. Faraonul Merenptah (1213- 1203) î.Hr.) a înregistrat în al cincilea an al său de domnie, 1209 î.Hr., pe o stelă următoarele: *Israel zace părăsit, sămânţa lui nu mai este.*Este cea mai veche atestare a Israelului din izvoarele extrabiblice. Aşadar, exista mărturia despre neamul iudeu din Egipt cel puţin din anul 1209 î.Hr., la care ar trebui să mai adăugăm 40 de ani de rătăcire prin pustie pentru curăţirea de idoli a neamului ales, pentru a rezulta anul 1249 î.Hr., ca fiind cea mai târzie dată posibilă a Exodului (**Atlas de istorie biblică**, p. 37)

Urmărirea iudeilor fugari de către oastea egipteană

Iscoadele au dat uimite ştire
Lui Faraon: *Israel a fugit!,*
Iar împăratul, tronul şi-a lovit,
Mugind ca leul: *Ce nenorocire* !

A dat apoi poruncă la oştire,
Călări s-alerge către răsărit
Şi să-i întoarcă iarăşi la prăşit,
Căci ce s-a întâmplat e peste fire!

Au înhămat toţi caii la cvadrige,
Iudeilor ca să le dea de urmă
Şi prins-au refugiaţii să se-nfrice,

Că leii vin să sfâşie-a lor turmă
Şi-au început înnebuniţi să strige:
-*Vino, Tu, Iahve, groaza noastră curmă!*

Despicarea în două a Mării Roşii şi trecerea iudeilor

Şi Moise îndemnat de-al lui Părinte,
Toiagul a întins asupra mării
Cu toată forţa mută-a disperării,
Se auzea cum bate-i dinte-n dinte,

Căci unii îşi săpau deja morminte...
Dar dintr-o dată, briza aspră-a sării
Simţiră toţi cum intră-n fundul nării
Şi-un vânt ce-a smuls din ei îmbrăcăminte

Tăiat-a marea c-un şuvoi de aer,
Un drum ivind pe pietre de mărgean:
Schimbă-se-n bucurie a lor vaier,

Că pot să scape de al lor duşman,
Gata de luptă, răzbunări, încaier
Şi-aşa lăsară ţărmul egiptean.*

* ***Per mare transitus (prin trecerea mării)*** după cum spune Sfântul Augustin (Dictionnaire des antiquités chrétiennes, p 412)

Înecarea oastei faraonului în valurile Mării Roşii

Pereţi de ape-n dreapta şi în stânga
Şi un popor prin miezul Mării Roşii :*
Bărbaţi, femei cu prichindei şi moşii
Ce se ajutau la mers doar cu parânga,

Trecând la unul şi la altul punga,
Cu vite, oi,asini şi cu cocoşii
Cântând prin josul defileu, frumoşii,
Crezând că-i noapte peste toată strunga.

Când au ajuns la malul cel din faţă
Au auzit trompete egiptene:
Chiar Faraon pe cvadriga-i măreaţă

A năvălit ca-n lupte de arene;
Dar Moise iar toiagul său înalţă*
Şi marea a înecat ale lor trene.

*În Biblia englezească, apele ce se despart înaintea iudeilor şi care îi înghit pe egipteni sunt apele Mării Roşii (engl. Red Sea), iar termenul ebraic yam suf înseamnă de fapt marea stufului (engl. reed sea). Marea stufului a fost probabil unul dintre lacurile mai puţin adânci aflate în nordul Golfului Suez, mai degrabă decât cea pe care am numi-o Marea Roşie, adică Golful Suez însuşi care mai demult se întindea spre nord mai mult decât în prezent.O mare a stufului este posibilă pentru că eistă şi specii de trestii şi papură numite halofite care suportă apa sărată şi cresc în zone mlăştinoase.Specialistul evreu Raşi(Rabbi Solomon ben Isaac) şi reformatorii secolului al XVI-lea, Martin Luther şi Jean Calvin, au adoptat cu toţii denumirea de marea stufului.Dar termenul de marea roşie s-a încetăţenit în limba engleză modernă prin adoptarea lui în Septuaginta (traducerea grecească a Noului Testament) şi in Noul Testament (Atlas de istorie biblică, p. 35)

* Dubla mişcare a toiagului lui Moise a prefigurat semnul Sfintei Cruci: pe verticală când proorocul a înălţat pereţii de apă spre a trece poporul ales şi pe orizontală, când pereţii lichizi s-au prăbuşit, înecând în şuvoaiele lor pe duşmanii urmăritori ai lui Israel (apud **Biblia** lui Brtolomeu, p.94).

O cântare închipuită a lui Moise, după trecerea Mării Roşii

- Taifunul este vântul sfânt cu care
Iahve mânat-a albii cai ai mării:
Din gura crocodilului terorii,
Ne-ai scos doar Tu, cu mâna Ta cea tare.
Prin defileu cu stânci de apă-n sare,
Tu Marea ne-ai trecut cu stema ţării
Şi am ajuns la mal în capul scării,
Ca să cântăm minunea cea mai mare.
Ai scufundat, Tu, piramide-n valuri,
Duşmanii noştri hrană sunt la peşti,
Iar noi vom trece munţi, pustiuri, dealuri,
Spre Ţara unde, Doamne, ne primeşti.
Plângem acum, iar ochii ni-s cristaluri
*Unde se vede cât de darnic eşti ! **

* După trecerea miraculoasă a Mării Roşii, Miriam (Mariam) sora mai mare a lui Moise şi Aaron s-a alăturat femeilor lui Israel în cântarea lor : *Acesta este Dumnezeul meu şi-l voi preaslăvi... Domnul este viteaz în luptă, Domnul este numele Lui. Carele lui Faraon şi oştirea lui în mare le-a aruncat, pe căpeteniile cele de seamă ale lui, Marea Roşie le-a înghiţit* . .. Să cântăm Domnului.,căci cu slavă S-a preaslăvit ! Pe cal şi pe călăreţ în mare i-a aruncat! (Facerea, 15: 21).De menţionat că sărbătoarea evreiască a Paştelui se celebrează în amintirea eliberării iudeilor din Egipt, sărbătoarea începe primăvara în cea de-a 14-a zi a lunii Nissan, ea durează şapte sau opt zile în *diaspora* .Până la distrugerea templului (anul 70 d.Hr) ,Paştele evreiesc era sărbătoare de pelerinaj, credincioşii venind până la Ierusalim, unde tăiau şi mâncau un miel. În seara de *Seder* se citeşte cartea *Haggadah* sau *povestea*, ce cuprinde texte, rugăciuni, cântece, explicaţii legate de ritualurile şi mâncărurile simbolice ale Paştelui evreiesc: *charose*t- ul , o pastă din mere şi nuci, simbolizând mortarul cărămizilor pe care iudeii le făceau în Egipt, *ierburi amare*, închipuind viaţa amară din sclavia egipteană, *un os* ce aminteşte de sângele de miel folosit spre a însemna casele iudeilor din Egipt spre a fi mântuite de urgiile trimise de Dumnezeu, *un ou* ce simbolizează sacrificiile făcute la templu, *o rămurea* închipuind fructele Pământului Făgăduinţei, *apă sărată* ce simbolizează lacrimile israeliţilor , iar *matzah*-ul reprezintă pâinea nedospită coaptă , luată de israeliţi în graba lor de a fugi din Egipt. Sărbătorile religioase sunt *Eid –al Adha* (festivalul sacrificiului legat de episodul sacrificării fiului său de către Avraam, sacrificiu oprit la timp de către un înger, fiind sacrificat un berbec, *Paştele evreiesc* propriu zis, *Sukkoth*- ul - Sărbătoarea Corturilor ,legată de corturile ridicate în pustiu de-a lungul celor 40 de ani în drum spre Ţara Sfântă, *Yom Kippur*- Ziua ispăşirii, ziua aruncării păcatelor omeneşti asupra unor capre care sunt apoi sacrificate şi Ziua Împăcării cu rudele sau cu ceilalţi oameni. De *Yom Kippur* se suflă în *shofar* , un corn de berbece, ce aminteşte de faptul că Dumnezeu îi cheamă pe evrei la căinţă, amintind de sacrificiul lui Avraam şi un *memento* al venirii lui Mesia.
Alte sărbători religioase evreieşti sunt *Şavuot* –Ziua primelor roade care se oferă lui Dumnezeu, *Purim*-ul - eliberarea evreilor de duşmanii lor din Imperiul Persan, *Hanuka* – sărbătoarea luminilor, consacrată momentului curăţării templului profanat pe timpul lui Iuda macabeul, construirea unui nou jertfelnic şi reînchinarea la noul templu, *Crăciunul*- întruparea lui Dumnezeu în fiul Său Iisus, *Paştele*- Învierea lui Iisus, *Ziua Cincizecimii*- Rusaliile, sărbătoarea coborârii Sfântului Duh asupra apostolilor, zi care a înlăturat barierele lingvistice dintre neamuri şi când apostolii au putut vorbi în limba altor popoare,moment surprins de un cântec din liturghia latină catolică prin care se cere sprijinul continuu al Sfântului Duh: *Veni, Sancte Spiritus* ! (Vino, Sfinte Duh !)(***Biblia,*** *o istorie vizuală,* p. 72-73,115, 118- 119, 128-129, 138-139, 192-193, 284-285,294-295,400-401,426-427, 470-471)